

„Állandóan változó világunkban már szinte semmit sem vehetünk készpénznek. A bizonytalanság árnyékként követ minket nap nap után, így természetesen bizalomra és biztonságra való vágyunk, ez irányú szükségletünk nagyobb, mint bármikor. Egyértelmű bizalmi válságot élünk meg, és ez a tanár–diák kapcsolatban is határozottan tetten érhető.”

magyar **mk** közoktatás

ROMÁNIAI MAGYAR
OKTATÁSI FIGYELŐ
PEDAGÓGUSOK
HAVILAPJA

01 ■ 2023
JANUÁR

TARTALOM

14. lélekjelenlét

Tanár–diák kapcsolat:
ne váljon a pedagógus
személytelenné –
Matei Linda írása

5. portré

Minden szakmához kell
a komolyság –
Bíró István beszélgetése
Bartolf Hedwiggel

8. tanterem

Hitre, szép életre is nevel
a nagykárolyi katolikus líceum –
Végh Balázs írása

16. tanterem

Rendhagyó irodalomórák
kortárs írókkal
Marosvásárhelyen –
Moldován Zenkő írása

18. láthatár

Felszámolt laborok:
a diákokon kísérletezik
a rendszer –
Szucher Ervin írása

13. szülői szemmel

A gyermek jövője mint olyan –
Bartha Réka írása

22. tanárszemmel

A pandémia
emlékkönyvébe –
Mag Ottília írása

10. láthatár

„Igenis létezik szegregáció”
– szakértők a romák
oktatásáról –
Lőrincz Anna írása

23. hivatalos

20. magánterület

Hideg –
László Noémi írása

21. tanárszemmel

A diák ne legyen csupán
„arc nélküli eset” –
Ambrus Emese írása

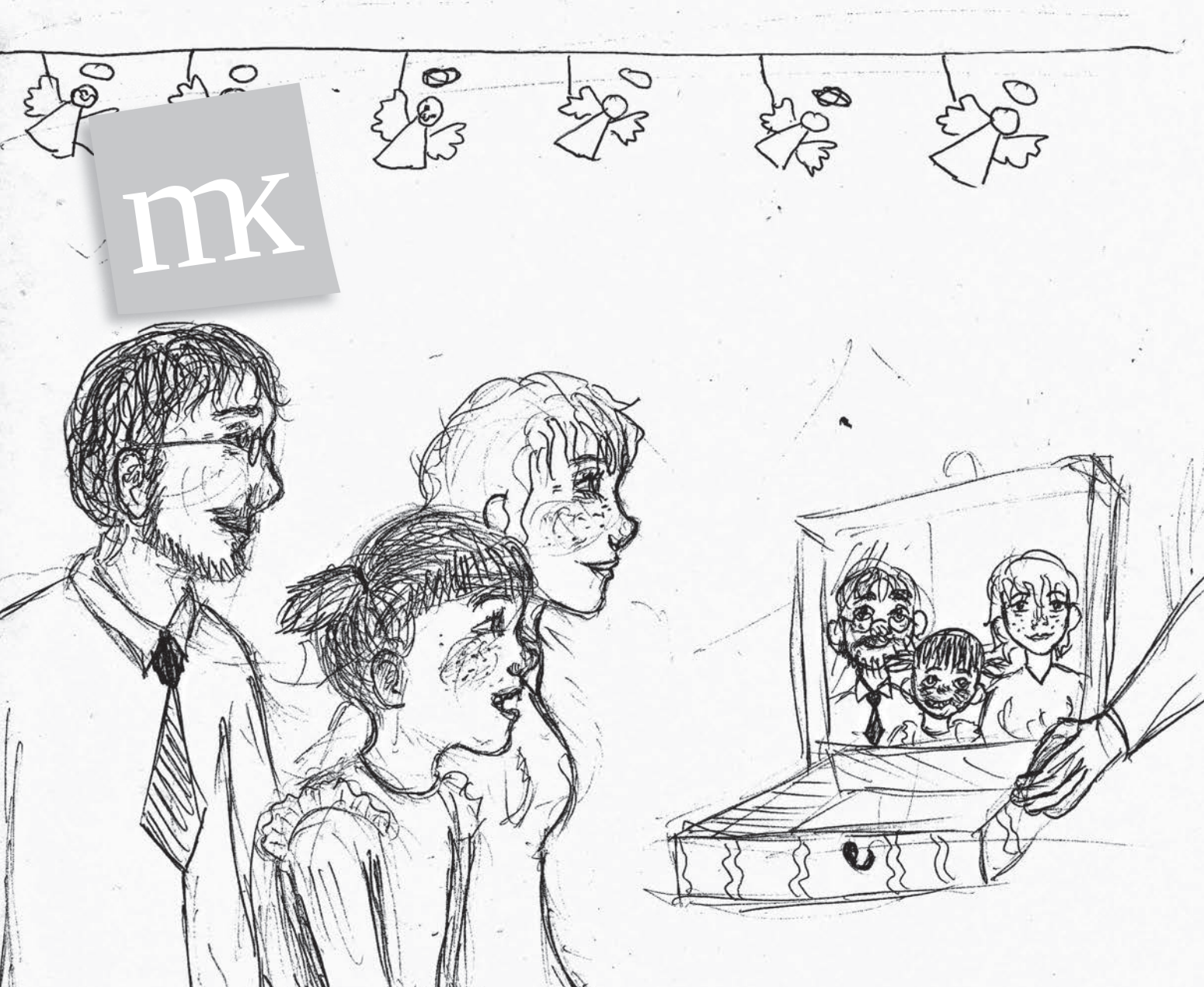
FOTÓ: JAKAB MÓNICA

1.

Nemcsak személyiségfejlesztő,
de terápiás hatású is lehet az irodalom

ISSN 2045-9725
9 772045 972004

• tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel

• lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport

• hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok

• magánterület • térkép

Rendelje meg egyszerűen a
Magyar Közoktatást
a 2023-as évre!

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2022–2023-as tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos megfigyeléseiket. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

A Communitas Alapítvány által kiadott, immár tizenegy éve megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreatív fejlesztés vagy elgépiesedés?
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagainkat az mko@comunitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://comunitas.ro/main/kozoktatatas> webcímen.

www.facebook.com/magyarkozoktatatas

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@comunitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24

e-mail: mko@comunitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Mentálhigiénés mentőöv pedagógusoknak

A tanító legyen felkészült, türelmes, játékos, határozott, megértő, igazságos, derűs, pallérozza a tehetségeket, és karolja fel az elesettebbeket, tartson érdekes órákat, legyen humorérzéke és dúskáljon kreatív ötletekben. Adjon házit, és ne adjon házit. Vigye az osztályt kirándulni, és ne csináljon folyton programot hétfvégén is. Vagyis legyen superhős. Eszköz és támogatás mindehhez a tanárképzés során és később sem igen jár. A mentálhigiénés segítséget a pedagógusoknak maguknak kell megkeresniük. Egyesek megtalálták Birta-Székely Noémi egyetemi docens (Babeş-Bolyai Tudományegyetem), több pedagógiai szakkönyv szerzőjének irodalomterápiás csoportjában.

– A diákokkal folytatott munkád során feltűnt-e, ha vannak gyakrabban tetten érhető, tipikusabb nehézségeik a pedagógusi pályára készülőknek?

– Az önbizalom hiánya állandó probléma. Kevés az olyan pedagógusnak készülő hallgató, aki bár tudatosan választ és tanár szeretne lenni, magabiztos is ebben a szerepben. Mivel ez eléggé általános jelenség, megkockáztatom, hogy ennek eredete az iskolai tapasztalatokban keresendő, annak a nevelési stílusnak a hatása, amely nem engedi meg a hibázás lehetőségét.

Én azt gondolom és hiszem, hogy a hatékony pedagógus elsődleges eszköze a személyisége. Igazából ettől függ minden.

A hatékony pedagógus elsődleges eszköze a személyisége

– Rendkívül sokoldalú munka a pedagógusoké, ha hivatásként, küldetés-tudattal végzik. Egyszerre tanítók, pszichológusok, szociális munkások, bírák, animátorok, programszervezők, tehetséggondozók, kommunikációs szakemberek stb. A rájuk nehezedő elváráshalmaz és nyomás óriási. Ezzel pedig egész sor nemkívánatos hatás járhat együtt. Milyen lelkiállapotokat, válságokat okoz

megfigyeléseid szerint ez a helyzet? Miről jeleznek leggyakrabban a gyakorló pedagógusok, akikkel találkozál?

– Nagyon sok sztereotípiát és téveszmét tapad ehhez a szakmához, és ez bizony rányomja bélyegét a pedagógusnak készülő fiatalok attitűdjére, de a gyakorló pedagógusokéra is. Nem szeretném elbagatellizálni a kérdést, de sokszor úgy érzem ez is olyan, mint pl. a futball, mindenki ért hozzá alapon túlzott elvárásokat fogalmaznak meg a tanári szakma iránt, így Pygmalion-effektusként ez valóra is válik. A pedagógusok, ha nem tudnak ezeknek az elvárásoknak megfelelni, alkalmatlannak és sikertelennek érzik magukat. Én azt gondolom és hiszem, hogy a hatékony pedagógus elsődleges eszköze a személyisége. Igazából ettől függ minden. Az a pedagógus, aki tisztában van saját képességeivel, lehetőségeivel és korlátaival, sokkal könnyebben tudja venni a rendszer adta akadályokkal. Ezért lenne olyan fontos már az alapképzésben is a hallgatók személyiségfejlesztése, de később a gyakorló pedagógusok számára is a metálhigiénés segítség, hiszen lelki szempontból ez ugyanolyan megterhelő munka, mint bármilyen más segítő szakmáé, ahol emberekkel dolgoznak. A maximálisan megfelelni akarás főleg a kezdő pedagógusok „betegsége”. Ez megint egy paradoxon, hiszen egy kezdő honnan is tudhatna maximálisan teljesíteni? Ez például a kezdőket övező elvárásokról és hozzáállásról, támogatásáról is szól. A kiégés veszélye ezért állandóan jelen van. Mivel a

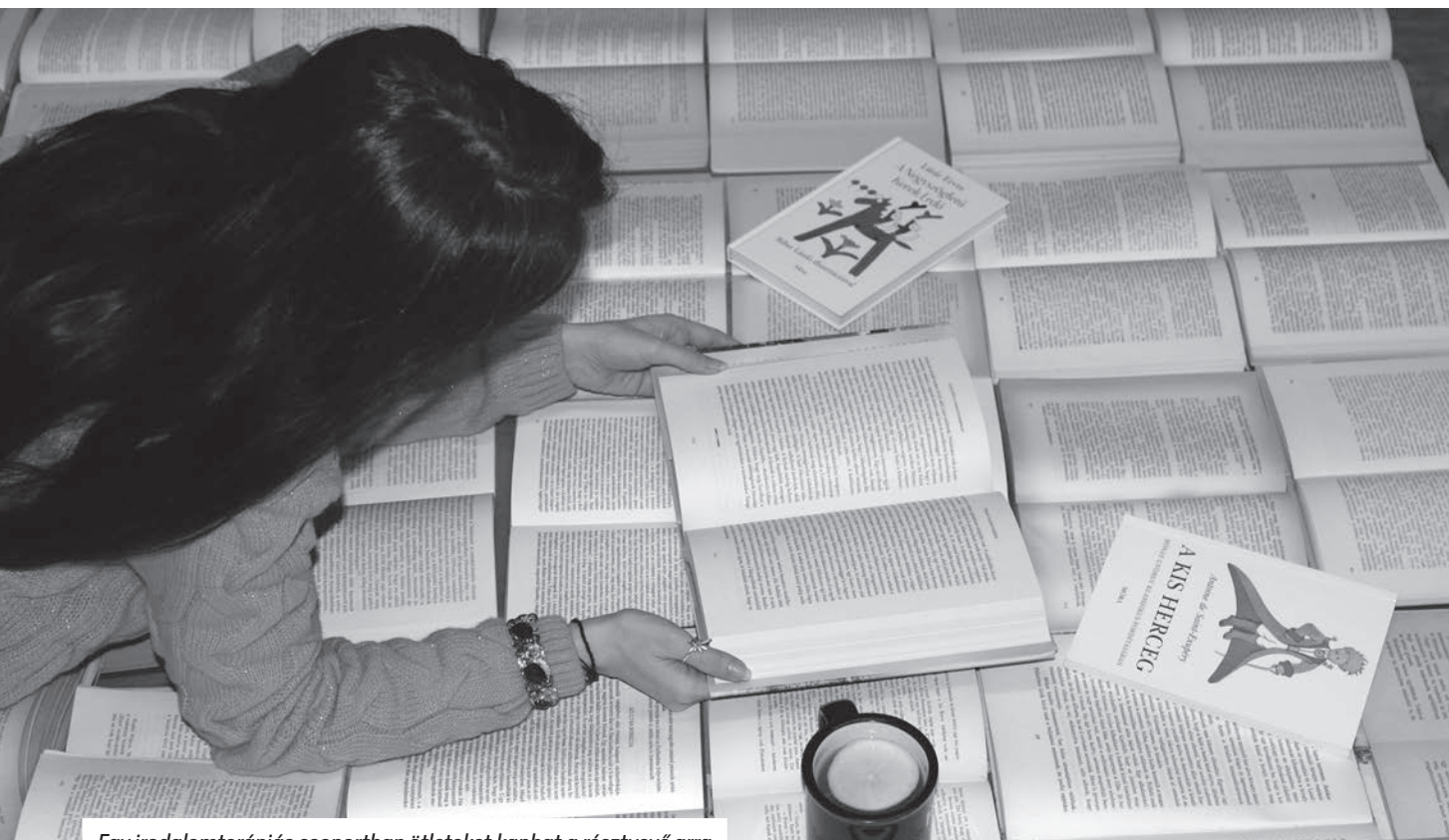

Birta-Székely Noémi

pedagógusok nagy többsége önismereti folyamatokban nem vesz részt a tanári alapképzésben, és a továbbképzések sem dúskálnak ebben, sokukban megfogalmazódik az önismeret igénye. Legtöbbször ezért jelentkeznek irodalomterápiás csoportba.

– Pszichoterápiától sportolásig sokféle segítség létezik, mellette sokféle módszer a lazításra, feltöltődésre, a gőz kiengedésére. Hol helyezkedik el ezek sorában az irodalomterápia?

– A pszichoterápia és a sport is megfelelő lehet azoknak, akik ezt szeretik, és el tudnak benne lazulni, fel tudnak tőle töltődni. Fontos, hogy mindenki

FOTÓ K • JAKABMÓNKA

Egy irodalomterápiás csoportban ötleteket kaphat a résztvevő arra vonatkozóan, hogy mikor mit tegyen

(szakmától függetlenül) találjon magának ilyen tevékenységet, hobbit, erre szoktam bátorítani hallgatóimat is. Ez általában a személyes testi, lelki egészségünkért fontos.

Az irodalomterápia olyan művészet-terápiás módszer, amely a személyiség-fejlődést támogatja elsősorban irodalmi szövegek élményszintű felhasználásával. Olyan metálhigiénés módszer, melynek elsődleges célja a személyiség fejlesztése önismereti úton. Két tevékenységi formát alkalmaz, a receptív

terápia a művek élményszintű, élőlészó-ban történő feldolgozására összpontosít, aktív terápiában pedig a kliensek maguk írnak (pl. verset, naplót).

Az irodalomterápia, ha pedagógusoknak szól, ez esetben szakmai segítséget nyújt, ami teljesen más, mint a sport vagy esetlegesen egy hobbi. A szakmai tapasztalatokhoz kapcsolódó érzelmek, gondolatok kimondása, megosztása sokat segít a pedagógusoknak, hiszen számukra nincs olyan felület, ahol ezt bizalmas légkörben megtehetik. Az irodalomterápia, főként a csoportos, olyan megtartó erő tud lenni, amit általában az egyéni terápiák nem tudnak biztosítani. A csoportterápia legnagyobb előnye, hogy a csoporttagok egymás élményeire tudnak reflektálni, meg tudják erősíteni egymást, visszajelzést adhatnak a megosztásokra vagy írásgyakorlatokra. Ennek terápiás hatása semmivel sem pótolható.

Sorstársakat, ötleteket, megoldást kínál a csoportfoglalkozás

– Az oktatói pálya egyike azoknak, amelyek végtelen mókuseréknek tűnnek, a szeptemberi becsengetéstől a következő

évi nagyvakációig – egy kis karácsonyi szünettel – gyakorlatilag folyamatosan tart, és nyáron is folytatódik, tanórakon és tanterveken túlmenően. Túl lai-

Az irodalomterápiás csoportokban sokszor végzünk olyan személyiségfejlesztő gyakorlatokat, amelyeket a pedagógus önállóan is el tud végezni, ha úgy érzi, hogy segítenek neki. Ehhez kell az önismeret, hogy tisztában legyen önmagával, reakcióival, indulatainak és hangulatváltozásainak kezelésével.

Birta-Székely Noémi 1975. szeptember 13-án született Szilágysomlyón. Egyetemi tanulmányait a BBTE, pedagógia-magyar nyelv és irodalom, majd integrált oktatás mesterszakon végezte. 2008-ban PhD-fokozatot szerzett neveléstudományok terén (ELTE). 2012-ben videótréner (Magyar Videótréning Társaság), 2022-ben irodalomterápia-képesítést (Pécsi Tudományegyetemen) szerez. 2001-től a BBTE oktatója, jelenleg a Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet munkatársa, egyetemi docens.

kus következtetés lenne a pálya széléről azt feltételezni, hogy fokozottan jelentkezik, és az egyik leggyakoribb kihívás a

kiegész veszélye? Mit tud ebben kínálni a biblioterápia? Fogódzót? Irányt mutat? Eszközt ad az érintettek kezébe? A közös sorsban való osztozás megtapasztalásával felszabadítja a gőzt? Netán mindezt egyszerre?

– A pedagógusok számára meghirdetett irodalomterápiás csoportok esetében a szakmai oldal hangsúlyozódik ki, azaz a csoportok szupervíziós céllal működnek. Ezekben a csoportokban olyan szakmai szempontból fontos kérdések köré épülnek a foglalkozások, mint a tanári énkép, szakmai vágyak, elérendő célok, tanári hatékonyság, egyensúly megtalálása, szakmai erőforrások és jólét, feszültségek feldolgozása stb. A kiegészítés esetében talán az egyetemesség érzése a legfontosabb terápiás tényező, hogy a résztvevők megtapasztalhatják, nincsenek egyedül a problémáikkal, kétségeikkel. Egy irodalomterápiás csoportban ötleteket kaphat a résztvevő arra vonatkozóan, hogy mikor mit tegyen, de a különböző személyiségfejlesztő, illetve kreatív és expresszív írásgyakorlatok révén konkrét eszközt is.

– *A tanító/tanár egy kicsit a szülő szerepét is betölti, a tanítóval gyakran több ideig vannak együtt a gyermekek napon-ta, mint a szüleikkel. Nagy odafigyeléssel és ráhangolódással tetten érhetők a diákok hangulatváltozásai, válsághelyzetei, az oktató láthatja, ha valami gond van, és dönthet úgy, hogy segíteni próbál. A gyermekek, serdülők esetében fontos jól segíteni, ellenkező esetben kontraproduktív hatást érünk el. Ki segít a tanároknak abban, hogy tudjanak jól segíteni, ugyanakkor képesek legyenek a bevonódásnak azt az arányát megtartani, ami biztosítja a hatékony segítséghez és a saját mentális épségük megőrzéséhez szükséges távolságot is?*

– Úgy gondolom, ebben a kérdésben az együttműködés a kulcs, a csapatmunka. Talán ez a legnehezebb, a kollégákkal, szülőkkel, szakemberekkel összefogni a gyerek érdekében, és ebben minden résztvevőnek a másikkal szemben toleránsnak lenni. Az irodalomterápia itt az érzékenyítésben tud segíteni, a másság elfogadásában. Ilyenkor olyan szövegekkel is dolgozunk, amelyekben tipikusan megjelenik egy adott probléma. A serdülők helyzete valóban különleges, a serdülőkorrrel járó életkori sajátosságok vagy a környezeti károk

A biblioterápia sok esetben sikeresen alkalmazható, hiszen a fókusz legtöbbször az önismereten van, így sokat segíthet a tanárjelölteknek a pályaválasztásban.

(média, káros szenvedélyek stb.) zaklattottá teszi számukra ezt az életszakaszt. Számukra is megfelelő módszer az irodalomterápia, a jól kiválasztott szöveghez a serdülők is tudnak kapcsolódni.

– Hasonlóan nehéz és érzékeny terület a konfliktuskezelés, a bullying meg-

akár álmatlan éjszakákat okozhat. Különböző hasznos technikák elérhetők (pl. resztoratív konfliktuskezelés), de hogyan tudják ezt a tanárok megtanulni, alkalmazni? A biblioterápia bullying esetén is segíthet?

– A bullying olyan jelenség, amit sajnos napjainkig nem sikerült megoldani, visszaszorítani. Az iskolai élet velejárója lett. Sokszor látom a pedagógusokon a beletörődés állapotát. Úgy érzik, meghaladja őket a helyzet, nem is akarnak már belefolylni. A semlegesség viszont a legrosszabb döntés, amit egy pedagógus hozhat. Receptek általában nincsenek, nagyon helyzetfüggő, hogy egy ilyen konfliktust hogyan oldunk meg, ezért úgy gondolom, a legfontosabb, amit pedagógusként tehetünk, hogy a megelőzésre helyezünk nagy hangsúlyt. Az irodalomterápia működhet megelőzőként is, hiszen rengeteg olyan irodalmi szöveg, film, jól használható anyag van, ami a bántalmazás témáját dolgozza fel. Az irodalomterápiás módszereket, ha ebben képezi magát, a pedagógus is használhatja a tanulókkal.

Sok mindent nem szűr a tanárképzés

– *Ha nem is annyira gyakori, de szintén létező jelenség a tanár ellen irányuló bullying. Annak idején ötvenes létszámú, fele fiúkból, fele lányokból álló hatodik*

A tanárok helyzete sokkal specifikusabb, hiszen naponta csak ötven percet töltenek a tanulókkal. Ez az idő bármire nagyon kevés. Az órarendrendszer egyáltalán nem kedvez sem a tanároknak, sem a tanulóknak.

előzése, visszaszorítása. A cél nemcsak egy adott helyzet kezelése lenne, hanem a folyamatos bántalmazás megállítása. Ma már tudjuk, hogy az agresszor büntetése ilyen értelemben nem hatékony, az áldozatot sem védi. A bántalmazás, a konfliktusos hangulat azon túl, hogy sok sérülést (és akár kezelendő, súlyos problémákat) takar és okoz, a tanulás folyamatát terheli, az oktatói munkát hátrányosan érinti, a pedagógusnak

osztályunkban egyszerűen nem bírt órát tartani pályakezdő fizikatanárunk, olyan lármá és rendetlenség szabadult el minden alkalommal. Óráin rémálomszerű csataterre vált a tanterem, pedig matekórán egy püsszeges sem volt. A tanárképzés kiszűri-e a pályán való helytálláshoz szükséges személyiségjegyeket? Meg tudja-e azokat erősíteni ott, ahol szükséges? Mit tehet az a tanár, aki ilyen téren semmiféle használható tudást, eszközt nem kapott? Hogyan tud itt a biblioterápia segíteni?

– Ha egy pedagógust bántalmaznak, úgy tudom, az iskolapszichológus foglalkozik vele, de tudjuk, hogy az iskolapszichológusok is mennyire irreálisan lennének terhelve. Ismereteim szerint súlyos esetekben a rendőrséget is bevonják, hiszen a fizikai bántalmazás bűntény. A biblioterápia ott tud segíteni, hogy tükröt tart a pedagógusnak, a csoportban ventilálhat, kimondhatja legnyugtalanabb érzéseit, gondolatait.

A tanárképzés egyáltalán nem fektet hangsúlyt a szűrésre a képzés elején. Gyakorlatilag a képzés közben létezik szűrés, de ez nagyon oktatófüggő, és lényegében kivitelezhetetlen, hiszen a tanárjelölteknek alig van pedagógiai gyakorlatuk. Az év közben zajló vizsgák pedig nagy százalékban – ha nem egészében – ismeretközpontúak és tantárgyspecifikusak, nem térnek ki a leendő pedagógus szakmai kompetenciáira és azon belül a személyiségtulajdonságokra. Nagyon megnehezíti a képzés hatékonyságát a passzivitás a hallgatók részéről, hiszen a tanárjelöltek nagy többsége nem tudatosan választ tanárszakt. Felveszik az úgynevezett pedagógiai modult azzal a szándékkal, hogy további lehetőségeket kínáljon majd számukra a munkakeresés terén, de nem hivatástudattal teszik. Nagy részüknek a képzés során pozitív irányba változik az attitűdje, de ez egy folyamat, és időbe telik. Általában a pedagógiai gyakorlat alatt szerzett tapasztalatok segítenek ebben, ami a képzés végén következik be. És még ott van a tanárhiány is, amit szerintem nem kell magyarázni.

A biblioterápia ebben az esetben is sikeresen alkalmazható, hiszen a fókusz legtöbbször az önismereten van, így sokat segíthet a tanárjelölteknek a pályaválasztásban. Természetesen nem csak az irodalomterápia jól működő módszer, vannak más személyiségfejlesztő,

önismeretet támogató módszerek is (pl. videótréning, pszichodráma, Bálint-csoport stb.), amelyek hatékonyan alkalmazhatók.

Személyiségfejlesztő gyakorlatok a jobb alkalmazkodókészségért

– A gyermekek generációinak általános személyiségjegyei, képességei néhány évente gyökeresen megváltoznak. Talán legjobban érzik ezt a tanítók, amikor négy-ötévente újabb nulladik vagy első osztályt kezdenek, rendszerint arról számolnak be, hogy látványos a változás. A világ és az életmód változásainak tükrében módosul a gyerekek tűrőképessége, az alapképességeik összetettsége, a koncentrációs képességük stb., ezek pedig mindegyre más tanítói viszonyulást, más pedagógiai eszközöket igényelnek. Hogyan tudnak a gyakorló pedagógusok mindehhez felzárkózni?

– A pedagógusok egyik fontos képessége az alkalmazkodókészség és rugalmasság. Akinek ez nincs meg, nagyon nehezen boldogul ebben a szakmában. A biblioterápia ebben is segíthet, hiszen a fókusz lehet kimondottan az önismereten. Ha egy pedagógus ráeszmél, hogy nehézségei vannak ezen a téren, ez jó kiindulópont a fejlődésre. A tanítók helyzete a tanárokhöz képest szerencsésebb, hiszen öt éven át napi négy-öt órában együtt vannak a gyermekekkel, így ez az idő elegendő arra, hogy a tanító megismerje őket, jó kapcsolatot alakítson ki velük, lássa a napi történéseket, így a nehézségek vagy konfliktusok megoldása is könnyebb. A tanárok helyzete sokkal specifikusabb, hiszen naponta csak ötven percet töltenek a tanulókkal. Ez az idő bármire nagyon kevés. Az órarendrendszer egyáltalán nem kedvez sem a tanároknak, sem a tanulóknak. Az osztályfőnök tanár helyzete se jobb, hiszen számára is heti egy órában többnyire csak az adminisztratív dolgok megbeszélésére van lehetőség.

– Akármilyen történt ma az iskolában, a tanárban, akármilyen történt hétvégén otthon, a családban, ha azzal szembesül is – akár egy szülői számonkérés, akár a közvélemény szintjén –, hogy mily alacsony a tanítói munka társadalmi presztízse, a pedagógustól fokozottan elvárjuk, hogy hétfőn tiszta lappal érkezzen az iskolába: legyen türelmes, végtelenül támogató, igazságos, még jobb, ha van humorérzéke, biztosítson diákjainak egyenlő bánásmódot,

folyamatosan tartsa fenn a diákok figyelmét, keresse a szakmai fejlődési lehetőségeket, stb. Milyen eszközökre és segítségre számíthat ehhez a pedagógus?

– Az irodalomterápiás csoportokban sokszor végzünk olyan személyiségfejlesztő gyakorlatokat, amelyeket a pedagógus önállóan is el tud végezni, ha úgy érzi, hogy segítenek neki. Ehhez kell az önismeret, hogy tisztában legyen önmagával, reakcióival, indulatainak és hangulatváltozásainak kezelésével. Ezt az önismereti folyamatot tudja erősíteni, támogatni az irodalomterápiás csoportfolyamat. A csoporttagok tudnak egymáshoz kapcsolódni, empátiásan reagálni egy-egy kolléga problémájára, amelyek mind-mind segítenek. A kérdésben leírt és felsorolt helyzetek indokolnák elsősorban, hogy a pedagógusoknak a mentálhigiénés segítségre szükségük és igényük van.

– Havonta szervezel kis létszámú, biblioterápiás online találkozót pedagógusoknak. Milyen mértékű a pedagógusok érdeklődése? Hogyan lehet csatlakozni? A terápián túl milyen előnyét, hasznát látod a csoportnak, a találkozásnak a résztvevők számára?

– A Pedagógus vagyok! nyílt, online, ingyenes csoportot októberben kezdtük és havi rendszerességgel tartjuk. Bármikor lehet csatlakozni, mivel nyílt csoport (belsoritmus@gmail.com). Az októberi csoport nagyon hamar betelt, várolistát is kellett indítanom, az érdeklődés és az igény megvan. A terápián túl a mentális egészség fontossága, az irodalom és az olvasás megszerettetése a legfőbb előnye ennek a módszernek.

– Vannak-e követőid? Diákok, fiatal pályatársaid, akik érdeklődnek a biblioterápiás szakemberképzés, a pedagógusokat segítő foglalkozások szervezése iránt?

– Ez a kérdés most pont jókor érkezett, hiszen a napokban keresett meg egy végzett egyetemi hallgatóm, hogy szeretne beiratkozni az irodalomterápiás képzésre, ehhez kért tanácsokat, ötleteket. De nem ő volt az első, szóval igen, a módszer úgy tűnik, teret hódít, aminek szívből örülök, hiszen nálunk még eléggé ismeretlen.

KEREKES EDIT

keredit@yahoo.com

Beszélgetés Bartolf Hedwig nyugalmazott pedagógussal, a Hargita Megyei Tanfelügyelőség korábbi vezetőjével

Minden szakmához kell a komolyság

Az Arad megyei Szemlakon született, Kolozsváron tanult, majd közel negyven évig Csíkszeredában tanított. Főtanfelügyelőként és tanfelügyelőként is a Hargita Megyei Tanfelügyelőség oszlopos tagja volt, tankönyvszerző is. Tavaly ősztől nyugdíjasként is hozzájárul a megye oktatási rendszerének fejlesztéséhez. Bartolf Hedwiget többek között az elmúlt évtizedek tapasztalatairól kérdeztük.

– Kezdjük a szokásos kérdéssel: hogyan lett pedagógus?

– Mindig is pedagógus szerettem volna lenni. Már harmadik–negyedik osztályos koromban arról álmodoztam, hogy tanítónő vagy tanárnő leszek. Az-

románok, magyarok, szlovákok és románok is éltek, ez is hatással volt rám. Annak ellenére, hogy németül tanultam, jó romános és franciás is voltam. Tehát egyértelmű volt, ha pedagógus leszek, akkor mindenképp nyelveket szeretnék tanítani. 1979-ben felvételiztem a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemre, ahol német–francia szakon végeztem 1983-ban. Frissen végzettként Csíkszeredában, a mai Székely Szakközépiskolában, az egykori 4-es Számú Ipari Líceumban kezdtem az oktatást. Különben a 12-es Számú Általános Iskolába, azaz a mai Nagy Imre Általános Iskolába helyeztek ki, mivel nem volt ott elég órám, kiegészítésként kaptam órákat a Székely Károlyban. Azóta itt vagyok Csíkszeredában, itt tanítok és tanítottam egészen 1990-ig németet és franciát, '90 után a magyar közösségekben a francia irányába már nem tanúsítottak nagy érdeklődést, úgyhogy maradt a német. 1990-től egészen 2022-ig csak németet tanítottam a Márton Áron Főgimnáziumban.

– Kicsit térjünk vissza oda, hogy Csíkszeredába érkezett. Hogyan fogadták a helyiek, és hogyan fogadta Ön a kinevezést?

– Az első és legfontosabb az, hogy tudtam, Csíkszeredában tudni kell magyarul beszélni. Valamennyire tudtam is, de ott hon nem nagyon beszéltünk magyarul, hanem inkább csak svábul, de nem volt idegen nyelv számomra a magyar. Az itteni kollégák nagyon kedvesek voltak. Hozzá kell tennem azt, hogy mind nagyon fiatalok voltunk, nagyon sokan voltunk frissen végzetek, több fiatal traktorgyáros mérnök is tanított a Székely Károlyban, és hamar összekovácsolódott egy erős közösség. Nagyon komolyan vettük a tanítást, tehát fel sem merült,

hogy azért, amiért fiatalok vagyunk, lazábban vegyük a dolgokat. Persze nehéz idők voltak, hiszen akkoriban sem volt könnyű a diákokat motiválni, mert abban a rendszerben nem igazán lehetett külföldre járni, de még idegen nyelvű feliratokat is ritkán lehetett látni. Volt is olyan diák, aki megkérdezte tőlünk, hogy miért tanuljon németet, franciát vagy éppen an-

Mivel az Arad megyei Szemlakon születtem, ahol svábok, románok, magyarok, szlovákok és románok is éltek, ez is hatással volt rám. Annak ellenére, hogy németül tanultam, jó romános és franciás is voltam.

golt, ha nem veszi hasznát. Akkor csak annyit tudtunk mondani, ahány nyelvet tudsz, annyiféle ember vagy, és fontos az általános műveltséghez, nem árt, ha más kultúrával ismerkedsz. Tehát ahogy tudtuk, úgy motiváltuk a diákokat. Aztán valahogy átvészeltük ezt az időszakot is, és íme, eljött 1990, amikor változott az életünk. Sokan kezdtek utazni, illetve külföldre mentek dolgozni. Jóleső érzés volt, amikor a 90-es évek elején egy-egy volt diákom üdvözölt, és írta, hogy milyen jó, hogy egy keveset tud németül, hiszen nem úgy néznek rá, mintha egy másik bolygóról érkezett volna.

– Időközben tanfelügyelő is lett.

– Igen, két rendben is. Úgy szoktam mondani, a fiam előtt és a fiam után. Először '92 és '94 között voltam

Bartolf Hedwig

tán hatodikos, hetedikos koromban rájöttem, hogy szeretem az idegen nyelveket, és ha csak egy mód van rá, akkor mindenképp azokkal szeretnék foglalkozni. Természetesen a Ceauşescu-rendszerben nem volt ez olyan egyszerű, hiszen akkor még nem voltak idegen nyelv-osztályok, de olyan középiskolába kerültem, ahol a tanárnőim észrevették az érdeklődésemet. Mivel az Arad megyei Szemlakon születtem, ahol svábok,

tanfelügyelő. '94 végén született a fiam, a gyermeknevelésről nem tudtam rögtön visszamenni a tanfelügyelőségre, de később, 1998-ban visszahívtak, és előzőleg is, és '98 után is az idegen nyelvek menedzselését bízták rám. Jól megtaláltam a helyem a tanfelügyelőségen is, sőt nemcsak az idegen nyelvekkel foglalkoztam, hanem rögtön más feladatokat is rám bízta, és elkezdődött egy újabb korszak a tanfelügyelőségen, ahol 2022 őszéig dolgoztam, ugyanis azóta nyugdíjas vagyok. A tanfelügyelőségen nagyon széles, változatos munkát kellett végezni. A szakmai felügyelettel, vizsgák szervezésével, a civil szervezetekkel, intézményekkel és a hivatallal kell együtt dolgozni. Ez nagyon sok időt és energiát vesz igénybe, de lehet kreatív munkát is végezni. Mindig megkerestem azokat a réseket, azokat a kiskapukat, ahol lehetőségem volt arra, hogy egy kis kreativitást is belophassak

Az élet hozta azt, hogy idekerültem, de rendben is van, és ha az ember jól érzi magát, érzi, hogy van értelme a munkájának, az életének, akkor nincs amiért máshol keresse a boldogságot.

a tanfelügyelőségre, amely gazdagítja a munkaközösség, de akár a megye életét is. Mindezt munkaprogramon kívül csináltam, ezért nem fizetett senki, de örültem, hogy jó néven vették a kollégák. Nem bánom, hogy többet dolgoztam, vagy hogy hétvégeken és vakációkban is bementem, és örültem annak is, hogy két-három kollégámat is rá tudtam venni a kreatívkodásra, a közös feladatokra, és azokat boldogan teljesítettük, és jó volt.

– *Hogyan tudott megmaradni pedagógusnak a tanfelügyelőségen, és eleget tenni hivatásának?*

– A tanfelügyelőknél kötelező néhány órát tanítaniuk, de a kötelezőn kívül akár többet is vállalhatnak. Nagyon fontosnak tartottam, hogy tanítsak,

hogy ne szakadjak el az iskolától, mert mindig úgy gondoltam, nem korrekt úgy ellenőrzésre menni, ha nincs pedagógusi tapasztalat. A tanfelügyelői munkám mellett hetente két-három órát tartottam, és ez jól tett a lelkemnek is, mert mindig vissza tudtam zökkenni ahhoz a munkakörhöz, amit szerettem, ami-re felvételiztem, és mindig igyekeztem érdekessé tenni az óráimat is. Amikor még teljes állásban tanítottam, akkor más volt a helyzet, mert akkor osztályfőnök is voltam, és nagyon sokat törődtem az osztályommal. Sok tevékenységet szerveztünk, kirándulni jártunk, megünnepeltünk mindenféle eseményt. Mindig is komolyan vettem a pedagógusi pályát, és sosem akartam magamat kivonni semmiből, mindig igyekeztem maximális komolysággal elvégezni a feladatomat, és ezt egy percgig sem bántam, hogy így csináltam. Sőt akkor lennék elégedetlen, ha nem is csináltam volna. Tehát azt hiszem, hogy minden szakmához kell a komolyság.

– *Az elmúlt évtizedekben tankönyvek, munkafüzetek szerkesztésében, készítésében is óriási szerepet vállalt.*

– Így van. Mindig sokat foglalkoztam a diákokkal, többek között tantárgyversenyekre jártunk, négy nyelvű újságot is készítettünk, illetve a kollégákkal is nagyon jól együtt tudtunk dolgozni. Talán innen a szervezés, szerkesztés és tankönyvírás iránti hajlamom. A 90-es évek végén, miután már többször jártam külföldön, és több továbbképzésen is voltam, egyre inkább láttam, hogy nem elégségesek azok az könyvek, eszközök, amelyekből mi tanítunk. Úgy gondoltam, valami színesebbet, valami érdekesebbet kell bevinni órára a diákoknak. Akkor döntöttem el, hogy nyelvkönyveket írok, de az elmúlt évtizedekben írtam tesztkönyvet, nyelvtankönyvet, illetve néhány könyvet is fordítottam. Az első tankönyvem egy német tankönyv volt. Amikor már a saját fiam is iskolába járt, és láttam, hogy nem buta a gyerekek, de valamiért a románnyal kínlódik, akkor rájöttem, hogy a pedagógusoknak nagyon nehéz dolguk van, hogy megtanítsák a román nyelvet. Ennek egyik oka az volt, hogy olyan tankönyvből kellett tanítaniuk, amely nem a diákokról és diákoknak szól. Nehéz lekötöni egy 10–12 éves gyermek figyelmét például

egy történelem témájú leckével, és ha a diák nem tudja élvezni, nemcsak azért, mert a tartalma nehéz, hanem azért is, mert a nyelvezete is az, akkor természetes, hogy nehezebb tanulni. Tehát láttam, hogy ez így nagyon nehéz, kellene valamit ezen változtatni. Akkor fogtam magam, és írtam tankönyvet. Először írtam a negyedikeseknek, majd sorban elkészült az 5–8. osztályosoknak szóló tankönyvsorozat, ezek mellé még munkafüzetet is készítettem. Nem volt köny-

Az oktatás során azt is szem előtt kell tartani, hogy minden diák más és más. Van, aki gyorsabban tanul, van, aki lassabban, van, akit könnyebben lehet motiválni, van, akit nehezebben, de olyan nincs, és nem szabad legyen, hogy valamilyen diákot figyelmen kívül hagyjunk.

nyű időszak, hiszen meg kellett felelni a tanfelügyelőségen, közben tanítottam, a családban és a társadalmi életben is helyt kellett állni, szóval sosem volt elég a 24 óra, de valahogy mindig úgy adódott, hogy el tudtam készülni mindennel. Nagyon örvendtem, amikor a tankönyveimet jóváhagyták, és a gyerekek padjaira kerültek. Gyakran feldobták a napjaimat a kollégák pozitív visszajelzései is. Örülök, hogy nem volt hiábavaló a munkám, és hogy a könyveimet tudják használni.

– *Hogyan látja napjaink oktatási rendszerét?*

– Az oktatási rendszernek mindenképpen igazodnia kell a valósághoz. Nem lehet két párhuzamos dologban gondolkodni. Az iskolai rendszernek rá kell hangolódnia az újdonságokra, tudomásul kell vennie, hogy haladunk, és főleg olyan irányba, amelyet még sokan nem értenek meg. Informatizált világban élünk, és ezt szépen lassan, csepegtetve be kell építeni az iskolai

A tanár bemegy az osztályba, és akkor az öt-hat diákkal foglalkozik, mert azok értik és jól tud haladni, de ott van még húsz diák, akik valahogy elvannak, de ők nem tudnak lépést tartani. Úgy kell megszervezni az órát, hogy minden diáknak legyen mit tennie, és hogy minden diák egy kicsit haladjon.

rendszerbe is. Van erre egy bizonyos nyitottság, de úgy gondolom, hogy nem elég, hogyha ezt leírjuk és a törvényekben vagy a papíron látjuk. A diákok figyelmét nagyon könnyen le lehet kötni az újdonságokkal, az új módszerekkel. Nem elég nekik papíralapon megmutatni az elektromos autót vagy a közéleti elemzésben használt gépeket. Ki kell használni a digitális világ adta lehetőségeket, be kell vonni őket különböző kisebb projektekbe. Ennek a kulcsa a nyitottság a pedagógusok, a diákok és a szülők részéről egyaránt. Az oktatás során azt is szem előtt kell tartani, hogy minden diák más és más. Van, aki gyorsabban tanul, van, aki lassabban, van, akit könnyebben lehet motiválni, van, akit nehezebben, de olyan nincs, és nem szabad legyen, hogy valamelyik diákot figyelmen kívül hagyjuk. Nem gondolok egy konkrét példára, csak egy általános megállapításra: a tanár bemegy az osztályba, és akkor az öt-hat diákkal foglalkozik, mert azok értik, és jól tud haladni, de ott van még húsz diák, akik valahogy elvannak, de ők nem tudnak lépést tartani. Úgy kell megszervezni az órát, hogy minden diáknak legyen mit tennie, és hogy minden diák egy kicsit haladjon. Tehát sok mindenre kell figyelni, és sok mindenen változtatni kell.

– Tavalý ősztől nyugdíjas. Hogyan telnek most a napjai?

– Igen, tavalý ősztől nyugdíjas vagyok, de november második felétől

Bartolf Hedwig tavalý októberben vehette át Hargita Megye Tanácsának Majláth Gusztáv-Károly-díját

FOTÓ: BIRÓ ISTVÁN

ugyancsak a tanfelügyelőségen dolgozom egy projektben, ez napi négy órát jelent. Ezenkívül örülök annak, hogy a hétköznapiakban jobban tudok figyelni magamra, és tudok olyan dolgokkal foglalkozni, amelyek örömet szereznek. Stresszmentesebb az életem, többet tudok olvasni, utazni, aludni, mint eddig.

Az oktatási rendszernek mindenképpen igazodnia kell a valósághoz. Nem lehet két párhuzamos világban gondolkodni. Az iskolai rendszernek rá kell hangolódnia az újdonságokra, tudomásul kell vennie, hogy haladunk.

Gyakrabban tudok a barátokkal találkozni, és a házimunkában is többet tudok vállalni. Még maradhattam volna a tanfelügyelőségen, de úgy érzem, jót tett nekem, hogy a nyugdíj mellett döntöttem. 38 évig voltam aktív, jól jön a pihenés. A legszebbek a reggeleim, mert már nincs az, hogy korán kell kelni, és indulni kell munkába. Nyugodtan tudok

reggelizni, kávézok, és közben megnézem, hogy mi történik a nagyvilágban. Mindezt is megérte a váltás.

– Amint említettük, negyven éve Csíkszeredában él. Valaha visszavágyott Arad megyébe?

– Talán '90-ben még visszamentem volna Aradra, de aztán letettem róla. Amikor végeztem az egyetemmel, a szülőfalumba nem lehetett visszamenni tanítani, és a nagyvárosokba sem lehetett kihelyezést kérni. Erdélyből nem szerettem volna elmenni, ezért választottam Csíkszeredát. Miután a férjemmel itt alapítottunk családot, akkor már nem is akartam hazamenni Szemlakra. Mindig jól éreztem magam itt Csíkszeredában, ahogy most is, hála istennek. Nem volt okom arra, hogy elégedetlenkedjek, vagy hogy ne találjam meg az életem célját, vagy semmi olyan extravagáns dologra nem vágytam, amit itt Csíkban nem lehetett volna megvalósítani. Az élet hozta azt, hogy idekerültem, de rendben is van, és ha az ember jól érzi magát, érzi, hogy van értelme a munkájának, az életének, akkor nincs amiért máshol keresse a boldogságot.

BIRÓ ISTVÁN

biristvan1993@gmail.com

Hitre, szép életre is nevel a nagykárolyi katolikus líceum

Immár három évtized is eltelt a nagykárolyi Kalazanci Szent József Római Katolikus Líceum újjáalapítása óta. A legutóbbi Patrocinium-ünnep ennek a kerek évfordulónak a jegyében telt.

Megtöltötte a nagykárolyi nagytemplomot az egykori piarista iskola örökségén harminc évvel ezelőtt alapított alma mater diáksága. Amint a decemberi eseményen azt nm. és ft. Schönberger Jenő római katolikus megyés püspök ünnepi hozzászólásában kiemelte, nem csupán egy három évtizedes iskolát, hanem egy több száz éves múltú oktatási intézményt ünnepelhetnek a nagykárolyiak. Az egyházi előljáró megköszönte a szülőknek, hogy felekezeti iskolába írtatták gyerekeiket, az egykori és jelenlegi tanároknak, illetve a piarista nővéreknek pedig háláját fejezte ki azért, amiért Isten útján vezetik és oktatják a tanulókat. A megyés püspök mindenkiért a patrónus, Kalazanci Szent József közbenjárását kérte az isteni áldásért, valamint azt kívánta, hogy a Fennvaló ezerszeresen fizesse vissza valamennyiük áldozatos munkáját.

Nm. és ft. Schönberger Jenő a tanintézet indulása óta leköszönt három egykori igazgatónak egy-egy rózsafüzér átnyújtásával köszönte meg a munkáját, és kérte őket, a jövőben is támogassák az iskolát.

Biztonságot nyújtó közeg

Kocsis Aliz jelenlegi igazgatónő ünnepi köszöntőjében többek között arról beszélt, hogy tanártársaival igyekszik olyan iskolát vezetni, amely a mai felborult értékrendű világban biztonságot nyújtó közeg lehet a gyerekek számára. „Azért dolgozunk, hogy növendékeink az Életben merjenek nagyot lépni, egyenes háttal, büszkén állni” – fogalmazott az intézményvezető, aki szerint Kalazancius örökségére biztos alapként lehet jövőt építeni.

Az ünnepi szentmise alatt Jónucz Alfons karnagy vezetésével az iskola kórusa hangszeres kísérettel egyházi ifjúsági dalokat adott elő.

Újjáalapításának harmincadik évfordulóját ünnepelte a tavalyi év végén a nagykárolyi Kalazanci Szent József Római Katolikus Líceum

A templomi ünnepséget követően az egybegyűltek átvonultak a Szent László Községi Házba, ahol az utóbbi időszak versenyein kiemelkedő eredményt elért diákokat jutalmazták. A gálaműsort szavalatok, zenés-táncos betétek tették színesebbé. A diákok népdalokat adtak elő, néptáncot mutattak be. A pódiumműsort ötletesen megszerkesztett árnyjáték zárta, amely Kalazancius életét mutatta be a közönségnek.

A nagykárolyi ünnepséget megtisztelte többek között a szentbeszédet megtartó ft. Szabó Dániel SchP. piarista atya, Kovács Jenő, Nagykaroly polgármestere, Nagy Szabolcs parlamenti képviselő, illetve a Szatmár Megyei Tanfelügyelőség vezetője is. „Nehéz választani, sokszor nehéz a helyes döntést meghozni. Életünk során többször kerülhetünk válaszút elé, olyankor pedig helyesebb megvárni, hogy kellő ismeretet, tudást szerezzünk, s ha ennek birtokosaivá váltunk, akkor hozzuk

meg döntésünket. Arra biztatnánk titeket, kedves diákok, hogy legyetek bátrak megtalálni és felfedezni egyéni igényeiteket, és bátran induljatok el azon az úton, amely számotokra ki van jelölve. Merjete kockáztatni, hiszen ez a mai ünnep és Kalazancius példája is azt mutatja, hogy megéri kockázatot vállalni, amikor hivatásunk megtalálása a cél!” – mondta a prédikációjában a piarista atya.

A nagykárolyi piaristák

A történelmi leírásokból tudhatjuk, hogy a nagykárolyi piaristák betelepítése gróf Károlyi Sándor (1669-1743) nevéhez fűződik, aki ezzel – az 1725-ben kibocsátott alapítólevele tanulsága szerint – a katolikus vallás megerősítéséhez és az oktatásügy előmozdításához szeretett volna hozzájárulni. Az első piarista szerzetesek 1727. október 17-én érkeznek Nagykarolyba. A piaristák használatában levő első épületek, így a rendház, iskola és a

középkori Mindenszentek-plébániatemplom mára már elpusztultak. A város első piarista oktatási intézménye (1727–1948) kisgimnáziumként nyílt meg, fenntartója pedig a piarista rend volt. 1766-tól működött a gimnáziumi tagozata is. 1777-től az első, 1806-tól pedig a második Ratio Educationis-rendelet szerinti nagygimnáziummá avanszál. Tannyelve 1844-től a magyar, 1850-től algimnázium. 1869 és 1870 között a város vállalta három tanár

megyes püspökség kérésére a tanügy-minisztérium és a kultuszminisztérium jóváhagyásával. A tanintézmény állami iskola, de küldetésnyilatkozatában felvállalja annak a lelki és pedagógiai örökségnek az ápolását és továbbadását, amely a piarista rend kiváló munkájának köszönhetően évszázados múlttal bír Nagykárolyban.

„1992 szeptemberében mindössze egyetlen írásos engedély állt az iskola

2000-ben felvette az iskola védőszentjének és a piarista iskolák alapítójának nevét és iskolaközponttá alakult. Ettől fogva a neve Kalazanci Szent József Római Katolikus Teológiai Iskolaközpont volt, 2012-ben kapta meg a ma is használatos Kalazanci Szent József Római Katolikus Líceum nevet.

A 2004/05-ös tanév óriási változásokat hozott az iskola életében. A szatmári Római Katolikus Püspökség Nagykárolyban visszakapta több elvett egyházi ingatlan tulajdonjogát, így a volt Piarista Gimnázium és az egykori zárda épületét is. Az iskola végre hazatérhetett.

2013-ban új épületszárnyal bővült. A bővítés gondolatát az egyre növekvő osztály- és diáklétszám, illetve az intézmény fennállása óta gondot jelentő saját tornaterem hiánya tette indokolttá. Már a 2010/11-es tanévben nyilvánvalóvá vált, hogy az új tanügyi törvény beiskolázási szabályozását követve kevésnek bizonyul az iskola épülete. Az új épületszárny átadására 2013 szeptember 19-én került sor. Jelenleg több mint 500 diákot oktat az előkészítő osztálytól az érettségiig, és szakközépiskolai osztályai is vannak.

Emellett az iskolához szorosan köthető a nagykárolyi 151. gr. Károlyi Gyula-cserkészcsapat is. Geréb Miklós parancsnok beszámolója alapján Nagykárolyban az 1940-es évek jelentették a cserkészlet hős-korát. Rövid, de termékeny időszak volt ez, amit áthatott a lelkesedés és a pezsgő közösségi életérzés. Számos olyan „fegyvertényt” valósítottak meg az akkori cserkészek, amelyek mai napig értékálló mércét mutatnak, és méltók az utókor elismerő tiszteletére.

A nagykárolyi Kalazanci Szent József Római Katolikus Líceumba 2015-ben tértek vissza a cserkészek. Az újonnan alakult csapat a 151. Gróf Károlyi Gyula nevet viseli, 2017-ben 27 tagot számlál. Parancsnoka Geréb Miklós, parancsnok-helyettese Kocsis Aliz. A foglalkozásokat heti rendszerességgel tartják, és bekapcsolódnak az alma mater tevékenységeibe, a városi kulturális életbe, valamint a Romániai Magyar Cserkészszövetség rendezvényeibe.

• ASZERZŐFOTÓI

fizetését, ekkor fölállították az 5–6. osztályt is. 1890-től kezdve nyolcosztályos lett. Az első érettségit 1891 júniusában tartották. 1911-ben 65 személyes konviklust alapítottak (az egykori Szent László-bentlakás), amely épülete ma már nem áll. 1919 szeptemberétől román állami gimnázium lesz, de tannyelve 1923 júniusáig magyar maradt. 1940-ben újra piarista vezetés alatt működik a főgimnázium, nagyrészt világi tanárokkal, 1945-től román tannyelvűvé válik. 1948-tól kezdve állami gimnázium. Egykor tanulója volt többek között Ady Endre és Jászi Oszkár is. Tanulólétszámok: 1766: 258, 1769: 354, 1887: 247, 1900: 359 (22 tanár), 1910: 297 (23 tanár), 1922: 390, 1942: 536 (25 tanár).

Az első kilencedik osztály 25 diákkal indult 1992-ben

A jelenlegi oktatási intézmény 1992-ben alakult meg a szatmári római katolikus

rendelkezésére. A Szatmár Megyei Tanfelügyelőség utasítására a Iuliu Maniu-szaklíceum átengedett egy osztálytermet a katolikus iskolának, itt indult 25 diákkal az első kilencedik osztály. A kezdeti nehézségek ellenére minőségi oktatás és nevelés folyt az iskolában, ezt bizonyították a sikeres érettségi eredmények és a legszínvonalasabb egyetemekre nyert felvételi vizsgák. Az iskola eredményei, lelkesége, hangulata egyre több diákot vonzott, és 1998-tól évfolyamonként már két-két párhuzamos osztály indult – tudjuk meg az iskola történetét felelevenítő leírásból, amelyet a tanintézmény honlapján tettek közzé.

1999-ben a régi Szatmár vármegyeháza börtönébe, a volt idősek otthonába költözött át, ahol a lakoszobákat alakították át osztálytermekké. A termek kicsik voltak, a fűtést önerőből, cserépkályhákkal biztosították, a mellékhelyiségek leromlott, szinte használhatatlan állapotban voltak.

VÉGH BALÁZS

veghbalazska@gmail.com

„Igenis létezik szegregáció” – szakértők a romák oktatásáról

A Mathias Corvinus Collegium (MCC) kolozsvári szervezetének decemberi képzési programjában a magyar anyanyelvű romák emancipációjáról, oktatásáról, a Pata-Cluj projekt tapasztalatairól a résztvevők arról beszélgettek, hogy mit kellene tessen az állam, illetve a magánszemélyek, hogy megoldják a „romakérdést”. A beszélgetésen Antal István, az MCC Roma Tehetség Program igazgatója, András Lóránd, a Hargita Megyei Mélyszegénység Munkacsoport vezetője, Adorjáni Júlia pszichológus, Isztojka Máté, a kortárs roma kultúra szakembere, Kiss Tamás szociológus és Tonk Gabriella pszichológus vettek részt, őket Toró Tibor politológus kérdezte.

Erdélyben mintegy 110 ezer magyar anyanyelvű roma él, elsősorban két nagy tömbben, a Székelyföldön, illetve a Partiumban. Sok szállal kapcsolódna az erdélyi magyarság kisebbségi intézményeihez, magyar iskolába járatják gyermekeiket, magyar nyelvű egyházakhoz tartoznak, és nagy többségük magyar pártokra szavaz, jelentős részük pedig a magyar állampolgárságot is igényelte. A magyar kapcsolódás azonban nem hozta el számukra az egyenlő társadalmi részvétel lehetőségét – áll az esemény leírásában.

A beszélgetés első felében a moderátor arra volt kíváncsi, hogy a meghívottak mit értenek roma emancipáció alatt, illetve, hogy hogyan kerültek kapcsolatba a romakérdéssel. Ezután szó esett kutatások következtetéseiről, a diszkriminációról, valamint arról is, hogy a romániai átlaghoz képest miért magas a magyar ajkú romák jelenléte a nyomortelepeken. Arról is beszéltek a résztvevők, hogy a Bukarestben székelő roma szervezetek miért nem értik a magyar anyanyelvű romák kultúráját, az intervenciók, amelyeket országos szinten szerveznek, miért kerülnek el őket.

Toró Tibor arra kérdezett rá, hogyan látják a szakértők a roma tanulók felzárkóztatásának kérdését, milyen ma a

romák oktatási rendszerbe való integrációja Erdélyben, illetve Magyarországon. Isztojka Máté, a kortárs roma kultúra szakértője elmondta, amikor ő iskolás volt, két-két hely volt fenntartva az iskolákban roma diákoknak, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen pedig tudomása szerint jelen pillanatban 60 hely van fenntartva, bármelyik szakra, illetve karra jelentkezhetnek roma fiatalok.

Amikor mindenki a másikkra mutogat

András Lóránd úgy vélte, amikor szembesítik a tanfelügyelőségtől a tanítókig az oktatásban dolgozókat, hogy „igenis létezik oktatási szegregáció”,

András Lóránd úgy vélte, amikor szembesítik a tanfelügyelőségtől a tanítókig az oktatásban dolgozókat, hogy „igenis létezik oktatási szegregáció”, „mindenki fogja a fejét, és a másikkra mutogat”. A szakértő szerint az oktatási rendszerben dolgozók ismereteinek a hiánya az egyik legnagyobb probléma ma, amit meg kellene oldani.

„mindenki fogja a fejét, és a másikkra mutogat”. A szakértő szerint az oktatási rendszerben dolgozók ismereteinek a hiánya az egyik legnagyobb probléma ma, amit meg kellene oldani. „Hargita megyében van egy nagyon érdekes homály ebben a kérdésben, a legutóbbi beszélgetésen az oktatásban dolgozók azt mondták, hogy az oktatási szegregáció nem egy okozott valami, hanem

magától kialakult. A pedagógusoknak és a rendszerben dolgozóknak az ismerethiánya az egyik legnagyobb probléma ma” – jelentette ki.

Kiss Tamás hozzátette, Székelyföldön azt a szakkifejezést használják, hogy „természetes, spontán szegregáció”, „mintha az nem intézményi döntések eredménye lenne”. A magyar anyanyelvű romák oktatási helyzetéről elmondta: nagyon sajátos helyzet alakult ki, hiszen a magyarok külön oktatási rendszerben tanulnak a romániai rendszeren belül, és a romák integráltan tanulnak a romániai magyar oktatásban. Úgy vélte, az a probléma, hogy az integráció feltételei nincsenek megteremtve. „Integratív oktatási rendszerben az lenne a megszokott, hogy közösen tanulnak kisebbségek és többségek, és hogy van valamilyen fajta interkulturális tartalom. Tehát hogy van helye a magyar nyelvű tantervben a roma tapasztalatoknak is. A másik pedig az, hogy az oktatási folyamatokra a roma szülőknek is van valamilyen fajta befolyásuk. Az is teljes mértékben adatokkal igazolható, hogy a szegregáció nem pusztán elkülönítést jelent, hanem alacsonyabb színvonalú oktatást is” – magyarázta.

Isztojka Máté ehhez még hozzátette, ő együtt tanult magyar és roma tanulókkal iskolától egyetemig, és biztos abban, hogy ha szegregált iskolában tanult volna, akkor nem tartana ott, ahol most. „Én ennek is köszönhetem azt, hogy egyetemre mentem, mert nálunk az osztályban természetes dolog volt, hogy egyetemre mennek a fiatalok. Rengeteg pozitív példát hozott számomra a deszegregált oktatás” – mondta.

Tapasztalatok a Pata-Cluj projekt kapcsán

Tonk Gabriella a pataréti romák integrációját elősegítő Pata-Cluj projektet Adorjáni Júliával és egy másik társukkal együtt vezette, így a projekt kapcsán összegezte az oktatásra vonatkozó

tapasztalataikat. Elmesélte, a pataréti gyerekek hagyományosan a szamosfalvi Traian Dârjan-iskolába mennek, ami szegregált iskola, ám a projekt keretében a szeméttelen élő – a pataréti kontextusban is a legszegényebb, leghátrányosabb helyzetű – családok gyermekeit integrált oktatásba írták, ám keserű tapasztalatokat szereztek a végén.

„Az volt a célunk, hogy megnézzük, milyen erőforrásokat, változásokat kell megteremteni ahhoz, hogy a szemétteleni gyerekek integrált iskolába tudjanak járni. Amikor elkezdtük a projektet, összesen huszonhárom iskolát kerestünk meg Kolozsváron és a megyében, ebből négy iskola volt az, amelyik elfogadta a pataréti gyerekeket. Két kolozsvári iskola csatlakozott a projekthez, egy román és egy magyar, és két falusi iskola, a kolozsi és a kolozskarai. A magyar iskola azért volt fontos, mert a szemétteleni abban az időben éltek korondi családok is, amelynek tagjai magyarul beszéltek. Mi azokat az iskolákat vá-

Akik sikeresek lesznek, azok integrált oktatásban vesznek részt, viszont kellene azok a támogató közösségek és programok, amelyek megerősíthetik őket abban, hogy romaként is tudnak érvényesülni.

lasztottuk ki, ahol volt nyitottság, befogadóképesség, ahova, ha nem is nyugodt szívvel, de legalábbis nem éppen gymorgörccsel engedték el a gyerekeket” – kezdte a történetet Tonk Gabriella.

Hozzátette, a román iskolában egy fél év után a tanító nem tudta kezelni a román szülőket, akik egy idő után nem engedték iskolába gyerekeiket, és az történt, hogy a roma gyerekek egyedül maradtak az egész iskolában. Tonk Gabriella elmondta, ekkor ők úgy döntöttek, hogy ennek nem teszik ki tovább a gyerekeket, és átvitték őket a kolozsi falusi iskolába, ahol vegyesen tanulnak román–magyar–roma gyerekek, ott befogadták őket. A pszichológus úgy összegzett: azt látták, hogy nem elég, hogy létezik az intézmény részéről egyfajta

nyitás – hiszen a román iskolát is az igazgató szociális érzékenysége miatt választották, és sok gyermekvédelmi rendszerből származó gyerek is járt oda –, hanem nyitottság kell a szülők részéről is, ugyanakkor a tanító is felkészült kell hogy legyen, hogy tudja kezelni a helyzetet a szülőkkel. „A mi célunk az, hogy olyan befogadó tapasztalatot szerezzünk a gyerekeknek, amiben az iskolába járás lehetséges” – hangsúlyozta Tonk Gabriella.

Adorjáni Júlia hozzátette, pert nem indítottak ez eset kapcsán, mivel a szülők nagyon sebezhető helyzetben voltak, és egyértelmű volt az is, hogy nem fogják megnyerni a pert. Pontosan azért, mert nagyon sebezhető családokról volt szó, nem akarták kitenni őket újabb és újabb veszteségek tapasztalatainak, ezért úgy döntöttek a szakemberek a szülőkkel együtt, hogy átviszik a gyerekeket egy szerető tanító nénihez. „Nem akartuk bevonni a gyerekeket a jogi küzdelem terepére. Nyilvánvaló, hogy ha mi perelünk, a gyerekeknek el kell menniük a perre, azt végig kell élniük, ami mindenképp trauma marad számukra. Ezek bonyolult helyzetek, minden döntéssel egy kicsit veszítesz. Mi azt mértük fel folyamatosan, hogy melyik a kisebb veszteség” – emlékezett vissza a pszichológus.

Már az óvodások körében is tetten érhető a rasszizmus

András Lóránd, a Hargita Megyei Mélyszegénység Munkacsoport vezetője elmesélt egy történetet, amely ehhez a témához kapcsolódik. Mint elmondta, ők néptáncoktatással is foglalkoznak, és az első években, amikor elkezdtek az órákat falusi környezetben is megtartani, magyar falvakban, megpróbálták bevonni a roma gyerekeket is a táncoktatásba, ugyanis a településnek közel 40 százaléka roma. Akkor azt tapasztalták, hogy a magyar, óvodás korú gyerekek nem akarják megfogni a roma gyerekek kezét, egy idő után a szülők nem engedték többet néptáncolni gyermekeiket. „Megérkezett három cigány gyerek, akik beálltak a körbe, és a többi gyerek – 3–6 éves gyerekekről beszélünk –, nem fogták meg a cigány gyerekek kezét. Akkor azt játszottuk, hogy a feleségem és közöttem álltak a cigány gyerekek, és tovább a többi.

Ezt eljátszottuk háromszor-négyszer, és egyszer csak a gyerekek nem jöttek többet órára. Megkerestem a családokat, kérdeztem a szülőket, hogy miért nem jönnek a kicsik, és az volt a válasz, hogy azért, mert nem akarják a gyermeküket ennek kitenni” – mesélte.

Hozzátette, a rasszizmust ugyanakkor elemista gyereke osztályában is tapasztalta, ugyanis a tanító néni mesélte neki „megrökönyödve”, hogy egy kirándulás után, miután az egyik roma gyereket letették a kapuban, a többiek elkezdtek azt kibeszélni származása miatt. „Akkor az én lányom vette a bátorságot, és kiosztott mindenkit, ezért hívott a tanító néni. Mindannyiunk életében azt gondolom, hogy vannak olyan cigány emberek,

Integratív oktatási rendszerben az lenne a megszokott, hogy közösen tanulnak kisebbségek és többségek, és hogy van valamilyen fajta interkulturális tartalom. Tehát hogy van helye a magyar nyelvű tantervben a roma tapasztalatoknak is.

akkal jó viszonyt ápolunk. Az, ami a mainstreamben megy a cigány–magyar viszonyról, nem minden esetben a többség, hanem a hangos kisebbség. Abban az esetben, hogyha úgy neveljük a gyerekeinket, hogy „ne cigánykodj”, vagy „ha rosszul viselkedsz, elvisznek a cigányok”, akkor az előítéleteket csak erősítjük. A háromévesnek nincs tudatában, hogy mit jelent a cigányság, ő csak azt tudja, hogy neki valaki azt mondta, hogy a cigányok azok rosszak. Ha én a saját környezetemben leállítok beszélgetéseket, nem használok bizonyos kifejezéseket, akkor egyszerűen elkezdzünk az érzékenykedés útján haladni” – magyarázta.

A magyarországi roma oktatás sokkal fejlettebb, mint az erdélyi

Antal István, az MCC Roma Tehetség Program igazgatója a magyarországi helyzetről beszélt. Elmondta,

Balról jobbra: Toró Tibor, Kiss Tamás, Antal István, Isztojka Máté, András Lóránd, Tonk Gabriella, Adorjáni Júlia

Magyarországon vannak úgynevezett nemzeti iskolák, vagyis olyan nem szegregált roma iskolák, amelyek autonóm roma kultúrával, kultúratanítással foglalkoznak. Ugyanakkor vannak nemzeti önkormányzatok is, amelyek fenntartják ezeket az iskolákat. E mellett vannak szegregált iskolák, és a tapasztalatok szerint azokon a településeken, ahol többségében romák élnek, ha van ilyen iskola, nagy valószínűséggel oda fogják elvinni a gyerekeket az ottani romák szülei. „Vannak ugyanakkor olyan roma gimnáziumok is, ahonnan továbbtanulni mennek a fiatalok külföldre nagyon jó jegyekkel. Sokféle a magyar oktatási rendszer, nagyon szerteágazó, és vannak erre még ráépülő iskola utáni foglalkozások, támogató típusú kezdeményezések. Vannak iskola előtti, óvoda előtti kezdeményezések, a Biztos Kezdet Gyerekházak vagy a felsőoktatásban a roma szakkollégiumok, vagy az MCC Roma Tehetség Program is” – ismertette Antal István.

Ezek mind az oktatási rendszer mellett futnak, és inkább hátrányt kompenzáló programok, de maga az MCC és a szakkollégiumok roma tehetséggondozó intézmények. Antal István elmesélte, hogy ők az MCC-nél középiskolásokat is és egyetemistákat is segítenek, nemrég volt az egyik hallgatója például

Oxfordban esszéíró versenyen, a világ legjobb 100 esszéírója közé választották 17 évesen. „Mi azokat a fiatalokat támogatjuk, akik már nem éppen az integrációs szakaszban tartanak, hanem a legjobb gimnáziumokba, legjobb középiskolákba járnak, és utána bekerülnek felsőoktatásba” – mondta.

Hozzátette, viszont látják, hogy a

A pszichológus úgy összegzett: azt látták, hogy nem elég, hogy létezik az intézmény részéről egyfajta nyitás, hanem nyitottság kell a szülők részéről is, ugyanakkor a tanítónak is felkészültnek kell lennie, hogy tudja kezelni a helyzetet.

roma fiatalok kétharmada maximum általános iskolát végez, de megvan az a szűk réteg, akiket már lehet képesíteni, lehet roma értelmiségként kezelni – ők majd később képviselni tudják saját közösségeiket. Antal István szerint Magyarországon már van egy értelmiségi

roma réteg – hiszen a roma szakkollégiumokban már közel hatszázan végeztek az elmúlt tíz évben –, és ezek a fiatalok, akik felsőoktatási intézményekbe bekerültek, és diplomát szereztek, most a munkaerőpiacon vannak akár orvosként, mérnökként, szociális munkásként és tanárként is. Szerinte nem lehet azt mondani, hogy csak szociális munkások vagy tanárok kerülnek ki, hanem ugyanígy megtalálható közöttük a genetikus, biológus, kutató, alkotó is.

Antal István szerint az iskola mellett szükségesek olyan támogató programok, ahol identitásukban erősíthetik a roma fiatalokat, ahol közösséget találhatnak, hiszen „ezek a fiatalok egyedül vannak”. „A szakkollégiumokban ők megkapják ezt a közösséget, ami nagyon fontos egy roma fiatal életében, hiszen olyan sebeket tudnak ezek a fiatalok hordozni, mire egyetemre érnek, amikkel nekünk kell dolgoznunk. Akik sikeresek lesznek, azok integrált oktatásban vesznek részt, viszont kellenek azok a támogató közösségek és programok, amelyek megerősíthetik őket abban, hogy romaként is tudnak érvényesülni” – magyarázta.

LÓRINCZ ANNA

lorincz.anna@protonmail.com

A gyermek jövője mint olyan

Alig született meg Leám, egy dolog már is biztos volt: egyetemre fog járni. Lesz ehhez, az akkor még nem létező majdani döntéséhez némi pénze is. A dolog gyakorlatilag úgy nézett ki, hogy kibújt a szülőcsatorna fölött, egy hónapra rá pedig – puff! – már tanulmányi biztosítása is volt. Ebben semmi „csudálatos” nem volt, hacsak az nem, hogy ez a szülői operativitás egy olyan friss anyáé volt, aki egy évvel korábban maximum a hétvégéig tervezte meg az életét. Ez elég szépen illusztrálja azt, hogy mennyire gyorsan és sarkalatosan változik meg a gondolkodásunk, amint trónörökös pottyán az életünkbe. Egy csapásra – azt hiszem. A tanulmányi biztosítás megkötésére vonatkozó döntés teljesen vállalható és racionális láttelele a gondolkodási séma változásának. Ez pedig egyetlen fogalomtársításban foglalható össze: elkezdünk gondolni „a gyermek jövőjére”.

A történet azonban itt nem ér véget (talán egyetlen szülő életében sem). Igazából ettől fogva válik érdekessé a sztori. Hiszen „a gyermek jövője” egyfajta nyolcadik szentséggé avanszál teljesen alattomosan és észrevétlenül. És itt következnek a galibák. Ha nem vagyunk résen és eléggé szemfülesek, önkritikusak, akkor elég nagy galibák. Hiszen a „gyermek jövője” egy veszélyesen képlékeny fogalomtársítás: sok mindent képesek vagyunk beleszuszakolni alkalmasint. Beleférnek a leghajmeresztőbb elképzelések is egyenletesen aranyérmes sportteljesítmények szükségszerűségéről, az iskola-sporttevékenység-hangszer-tanulás-kötelező hobbi mókuskerekén át (és ehhez még felzárkózik heti legalább három, de inkább négy-öt pótóra), belefér ebbe még két-három munkahely nyomán keletkező anyagi „megalapozottságot” és hitelt hitelre halmozást (ennek minden egészségi velejárójával), hogy a kéretlen, akár több évtizedre is kiterjeszthető karrier- és párkapcsolati tanácsadásról már ne is beszéljünk (ez extrém, bár korántsem ritka jelenség). Nos ez „a gyermek jövőjéért” vezényszóval fémljelt, családi címerrel ellátott, folyamatosan lobogtatott zászló alatt mind

Szivárványtündér a szivárványon

elfér. Szerencsétlenebb esetben erre 40 év múltán eszmélünk rá, a szerencsésben már az első évtized és néhány pohár bor meghozza a helyes végkövetkeztetés lehetőségét. „Mit is akarok én most ezzel?” – ennél helyesebb, következtetésszerű kérdés aligha létezik a földkerekségen. És azért, mert csak őszinte választ tűr meg. Például azt, hogy: „önmegvalósítok”, „betegesen hajszolom a biztonságot/sikert”, „projektszerűvé teszem az életünket”, „bebetonozok egyetlen lehetőséget”, végül – de nem utolsósorban – „lesem, mit mond a világ”. Mindebből éppen az hiányzik, ami „a gyermek jövője” tekintetében olyan, akár a levegő: a szülői rugalmasság, a változás, esetenként pedig a szükséges irányváltás normalitása.

Mindezekben azért vagyok ennyire biztos, mert alkalmam volt átgondolni. A szerencsések között is szerencsésnek tekinthetem magamat ezáltal, mert eljutottam a fenti helyes kérdéshez. Történt ugyanis, hogy X. (elég számottevő) évre Y. (elég tetemes) összegű lakáshitelt terveztem felvenni, mert – ugyebár – gondolkodok „a gyermek jövőjére”. Amikor aztán holmi prózai okok miatt a projekt dugába dőlt, rá kellett eszmélnem, mitől menekültem meg tulajdonképpen: néhány évtizednyi pluszstressztől, a részletfizetés állandó aggodalmától (az

ezzel párosuló állandó bizonytalanság-érzettől/ esetleg megbetegedéstől), na meg attól, hogy a nyugdíjazásom táján már alaposan utáljam azt az egy szem gyermekemet, aki miatt a kéretlen „áldozatot” vállaltam volna. Így döntöttem el, hogy ennek a „projektnek” két megoldása van: a további, lényegesen olcsóbb ideiglenesség vagy a lottónyeménny. Mindkettő kevesebb rizikóval jár, és a kapcsolatunk is szépen fejlődhet tovább, évtizedes „bezzeggek” és „váteszkegés” nélkül, amiket már sokszor sok helyen hallottam elcsattanni. „No hitel, no cry” – parafrázálhatnám röviden Bob Marley-t, hiszen a szellemi-kulturális földrajznak azon a tájékon gyakoribb a lényeglátás és ritkább az ingatlantulajdonos. Persze, azt is tudom, hogy a *Hogyan nem lettem lakástulajdonos, és ezáltal nem rontottam el a gyermekemmel való kapcsolatomat az ő jövője szent nevében* című sikerkönyvemet is csak arrafelé értékesíthetném hatékonyan (bár ez is kétséges, mert ott ez a normalitás). Szóval, egyelőre minden marad a régiben, leszámítva az életünkre nyíló, kedvezőbb ki- és rálátást.

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com

Tanár-diák kapcsolat: ne váljon a pedagógus személytelenné

Állandóan változó és megújuló világunkban már szinte semmit sem vehetünk készpénznek, semmi sem biztos. A bizonytalanság mint árnyék követ minket nap nap után, melynek hatására a bizalomra és biztonságra való vágyunk és szükségletünk nagyobb, mint bármikor. Egyértelmű bizalmi válságot élünk meg.

Amire folyamatosan vigyázni kellene

Sajnos az olyan fontos emberi kapcsolatokra is jellemző lett a bizalmatlanság, mint a tanár-diák kapcsolatok, ahol a kölcsönös bizalom a közös minőségi együttműködés alapja. Nem beszélve arról, hogy milyen szoros kapcsolat áll fent a tanulási motiváció és a tanárba vetett bizalom között.

Töltsünk be bármilyen szerepet a pedagógusi szakmában, mindig vigyázzunk arra, hogy ne váljunk személytelenné, anonimá a diákok életében.

Valóban minden folyamatosan változik körülöttünk, ám vannak még olyan örök igazságok, melyek talán sosem veszítik el érvényüket, sosem fognak megváltozni. Az egyik ilyen nagy igazság az is, hogy ha a bizalom megtörik, akkor azt már vagy nem lehet, vagy csak nagyon nehezen tudjuk újrateremteni. A bizalom ugyanis a legtörekenyebb emberi értékek egyike, így nem elég csak „elnyernünk” vagy felépítenünk, hanem folyamatosan ápolnunk és vigyáznunk kell rá. A bizalom nem velünk születik, nem magától értetődő emberi sajátosság, hanem olyan érték, melyre a gyermek élete első évében tesz szert.

Az anyával való korai kapcsolat mintául szolgál számára, és ekképp rögzül benne, később pedig ez a minta fogja majd meghatározni a társas kapcsolatainak minőségét bizalmi téren. Természetesen minden minta felülírható, ha kellő időt és energiát fektetünk bele az életünk során.

A bizalom szinte egyenlő a hittel

A kisgyerekkorban elszenvedett traumatikus élmények, a szülő elutasító magatartása, a bántalmazó nevelés és a szeparáció egyenes út a bizalmatlanság és a pesszimizmus kifejlődéséhez. A bizalmatlan gyermek ugyanis nem tud hinni abban, hogy a dolgok jóra is fordulhatnak egy kellemetlen esemény után. Mivel a bizalom szinte egyenlő a hittel s ezzel együtt a reménnyel, kudarc vagy csalódás esetén, a bizalomra képtelen gyermek reménykedni sem képes. A világ ingereire túl erősen és negatívan reagál, túlérzékenységgel jellemzi, befelé fordul, zárkózott. Figyelme ingadozó, hiszen állandóan a rossz események bekövetkeztét feltételezi, emiatt a tanulásban és alkalmazkodásban is problémái vannak. Mindezekkel ellentétben a bízni tudó gyermek könnyen kötődik másokhoz, gyorsan barátkozik, nyitott, pozitív, könnyen alkalmazkodik az új ingerekhez, figyelme és tanulási képességei zavartalanok.

Az oktató-nevelő folyamatban a bizalom megléte tanár és diák között nélkülözhetetlen a hatékony közös munkához és fejlődéshez. Pedagógusként ne azt a kérdést tegyük fel magunknak, hogy „a diákjaim fordulhatnak-e hozzám bizalommal tanácsért?”, hanem azt, hogy „vajon a diákjaim kihez fordulnának bizalommal tanácsért?” Nagy különbség van a két kérdés között, hiszen az első csak rólunk szól, a második pedig a diákról. Ha nem feltétlenül tudjuk is a választ a kérdésünkre, az érzelem, amit maga a kérdés kivált, már jó kiindulópontként vehető.

A szabály: először adok, aztán kapok

Ahhoz, hogy diákjainkkal kölcsönös bizalmat tudjunk kialakítani, elsősorban a bizalomépítés alapját kell szemügyre vegyünk, vagyis az „először adok, aztán kapok” szabályt. Addig, amíg nem tudom a diákomat feltétel nélkül elfogadni úgy, ahogy van, és nem hiszek benne, esélyem sincsen, hogy bízzam benne. Ez fordítva is igaz, a gyermek szemszögéből nézve. Addig, amíg ítélekem, folyamatosan meg akarom változtatni őt, nincs amire a bizalmat építeni. Pedagógusként legelső feladatunk megismer-

A bizalmatlan gyermek ugyanis nem tud hinni abban, hogy a dolgok jóra is fordulhatnak egy kellemetlen esemény után.

ni a diákot, majd megérteni, megérezni azt, hogy miért olyan, amilyen. Az értő figyelem, a nyitottság, a tudatos jelenlét mind olyan „apróságok”, amelyekre különösen érzékenyek a gyerekek. Minél többet kérdezzünk és érdeklődünk a gyerektől, főleg olyan témában, ami valójában érdekli és foglalkoztatja, annál inkább esélyünk nyílik a bizalomépítésre. A nyílt és őszinte kommunikáció hatására a gyermek érdekesnek, és ami még fontosabb, értékesnek érzi magát.

Az első pillér az őszinteség

A bizalomépítésnek számtalan forgatókönyvét és modelljét megtalálhatjuk a szakirodalomban, de mind közül az egyik legrugalmasabb és legalkalmazhatóbb modell az úgynevezett Mick Copeféle TRUST modell, melyet valójában a coaching szakmára alkotottak meg, viszont remekül felhasználható az olyan foglalkozásokban is, mint a pedagógia, vagy bármilyen más területen. Mick Cope

Nagy-Britanniában élő coach szakember, számos könyve jelent már meg. Az angol trust (magyarul bizalom) szó betűi a bizalomépítés 5 alappilléret fogalmazzák meg, melyek a T – (thuthful) őszinteség, R – (responsive) fogékonyosság, U – (uniform) egységesség, S – (safe) biztonság és T – (trained) képzettség. Mivel a bizalom mindig két emberen múlik, így magától értetődően a diák és a tanár számára is érvényesek ezek a kulcsfogalmak. A modell első pillére az őszinteség, mely egyértelműen nélkülözhetetlen ahhoz, hogy bizalommal teli kapcsolatot alakíthassunk ki. Természetesen nemcsak arról van szó, hogy ami a szívünkön, az a szánon is, hanem leginkább arról, hogy legyen bá-

Pedagógusként ne azt a kérdést tegyük fel magunknak, hogy „a diákjaim fordulhatnak-e hozzám bizalommal tanácsért?”, hanem azt, hogy „vajon a diákjaim kihez fordulnának bizalommal tanácsért?” Nagy különbség van a két kérdés között, hiszen az első csak rólunk szól, a második pedig a diákról.

torságunk az olyan dolgokat is megosztani a diákunkkal/tanárunkkal, ami kellemetlen, és nem tetszik nekünk – de tegyük ezt értelemszerűen nem sértő módon. Az elhallgatott, elfojtott negatív gondolatok később még nagyobb gondot okozhatnak, ha felszínre kerülnek. Pedagógusként vigyázzunk arra, hogy hogyan reagálunk a diák őszinteségére, mert ha esetleg olyat mond nekünk, amit első hangzásra sértőnek vagy igazságtalannak érzünk és túlreagáljuk, ezzel azt tanítjuk meg neki, hogy jobb, ha legközelebb nem is nyilatkozik. Ezzel pedig minden utat elzárunk a bizalom kiépítése előtt.

Nem vágni egymás szavába

A második betű a fogékonyaságot írja le fontos összetevőként – ez a maximális testi-lelki jelenlétre vonatkozik.

Pedagógusként akkor vagyunk fogékonyak, ha az oktató-nevelő folyamatban teljes valónkkal jelen tudunk lenni, azaz a személyes, nem szakmabeli problémáinkat az iskolán kívül tudjuk hagyni, figyelmünket pedig a diákra és annak igényeire összpontosítjuk. Onnan tudhatjuk, hogy a diák fogékony, ha látjuk rajta a lelkesedést és az odaadást. A fogékony diák jelen van, óráról órára készül, figyel, a tanórát sajátjának érzi. A fogékony diák-tanár másik jellemzője, hogy nem vágnak egymás szavába, kölcsönös tisztelettel végighallgatják a másikat. Az egységesség a modell harmadik eleme, és a következetes magatartásra hívja fel a figyelmet. Csakis akkor tudok bízni a másik személyben, legyünk az életünk bármely területén, ha tudom és meg vagyok győződve arról, hogy amit a másik fél mond, azt meg is teszi. Ez nincs másképp a tanár-diák kapcsolatban sem. Akkor bízhatok a diákomban, ha tudom, hogy a szavai összhangban állnak a tetteivel. Az a tanár, aki egyik órán így, a másikon pedig úgy viselkedik, összezavarja a diákot. Egy bizonyos magatartásforma állandóvá tétele rendkívül fontos ahhoz, hogy a bizalom kialakulhasson. Az időjárásként változó viselkedés nem sugároz semmilyen formájú biztonságot, sőt a kiszámíthatatlanság és bizonytalanság elidegenítheti a diákot a tanártól. A következetes tanár azt üzeni a diáknak, hogy az tudhatja, tőle mire számíthat, és ez a biztonság érzését adja. Nyilvánvalóan nem minden nap egyforma, és nem minden alkalommal tudjuk az ajtón kívül hagyni az esetleges problémáinkat, melyek befolyásolhatnak a munkánkban, de igyekezzünk ennek a rendszeres előfordulását megakadályozni.

A biztonságos környezet

A TRUST modell S betűje a biztonság-ról szól, ami a szó szerinti fizikai biztonságot jelöli meg mint összetevőt. A bizalmas kapcsolat nem valószínűsíthető meg nem biztonságos környezetben, azaz hiába vagyunk őszinték, fogékonyak és következetesek, ha az, ami körülvesz minket, nem sugároz nyugalmat és biztonságot. Persze nem csak arról van itt szó, hogy a mennyezet ne essen a fejünk tetejére, hanem főleg arról, hogy ha bizalmas beszélgetést folytatok a másik

féllel, annak milyen szem- és fültanúi vannak. Azaz, ha olyan témáról szeretnénk beszélni a diákkal, ami személyes jellegű, és nem érinti az osztály többi részét, tegyük azt négy szemközt. Ugyancsak sokat tehetünk a biztonság kialakítása érdekében, ha nem pletykálkodunk a diákról, vagy ha mégis, akkor azt tegyük személytelenül, körbeírva magát az esetet, ha úgy gondoljuk hasznos információkat adhatunk arról egy másik félnek. Attól, hogy még csak gyerekek, a magánügyeik ugyanúgy tapintatot érdemelnek, mint a felnőttekéi.

Ha olyan témáról szeretnénk beszélni a diákkal, ami személyes jellegű, és nem érinti az osztály többi részét, tegyük azt négy szemközt.

Szakmai felkészültség

A bizalomépítés utolsó összetevője a képzettség/végzettség, ami főleg a tanár-diák kapcsolatban alapvető. A bizalom semmilyen formáját nem valószínűsíthetjük meg, ha diákjaink előtt szakmai téren „leszerepelünk”. Ahogy a tanár is másodpercek alatt beazonosítja a felkészületlen diákot, úgy fordítva is igaz ez. Ha valamivel végérvényesen alááshatjuk a diák bizalmát, akkor az a szakmai felkészületlenség. Ennek hatására a tanár elveszti a hitelet és tekintélyét, melyek nélkül lehetetlen az együttműködés. Töltsünk be bármilyen szerepet a pedagógusi szakmában, mindig vigyázzunk arra, hogy ne váljunk személytelenné, anonimá a diákok életében. Az őszinte kommunikáció, az értő figyelem, és tudatos jelenlét remek kiindulópontjai lehetnek a tanár és diákjai közti kölcsönös bizalom kialakításának.

A szerző a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceum testnevelés tanára.

MATEI LINDA

matei.linda@yahoo.com

Rendhagyó irodalomórák kortárs írókkal Marosvásárhelyen

Kortárs írókkal és szerzőkkel ismerkedhettek, a vers-, dráma- vagy prózaírás rejtelmeibe tekinthettek be azok a marosvásárhelyi középiskolások, akik részt vettek az Írók az iskolában elnevezésű projektben.

A Pódium Egyesület a 2022/23-as tanév első hónapjaiban 5. alkalommal szervezte meg a rendhagyó irodalomórákat, amelyekre magyar, illetve román írókat és irodalomtörténészeket hívott meg Marosvásárhelyen. A Bolyai Farkas Elméleti Líceum, a Marosvásárhelyi Művészeti Líceum, az Unirea Kollégium, az Alexandru Papiu Ilarian Kollégium és a Gheorghe Șincai Műszaki Líceum 9. és 12. osztályos diákjai – összesen 34 osztály 880 tanulója –, valamint 20 tanára kapcsolódott be az egyedi projektbe. A kezdeményezés célja, ahogy a szervezők egyike, Szakács Lehel pedagógus, kapcsolattartásért felelős érdeklődésünkre elmondta, az olvasóvá nevelés, az írott kultúra megszerettetése mellett a figyelem felkeltése volt a cél a kortárs irodalomóra és a kortárs szerzők iránt. Ahogy fogalmazott, éppen arra szeretnének felhívni a figyelmet, hogy „ezek az írók és költők itt élnek mellettünk, közöttünk, épp olyan hús-vér emberek, mint mi, és éppen olyan jól írnak, mint azok, akik már régen nem élnek. A fiatalokban, ahogy a társadalom zömében is, él még az a téves felfogás, hogy minden jó író halott. Ezt szeretnénk megcáfolni, ugyanakkor tudatosítani a diákokkal azt is, hogy az irodalom az emberekkel foglalkozik, a társadalommal, a társadalmi problémákat boncolgatja, azokra keresi a megoldást. A mai irodalom a mai problémákkal foglalkozik” – hangsúlyozta Szakács Lehel, hozzátéve, hogy a 2018-ban indított sorozatot jól fogadták a tanulók is és a tanárok is, pozitív tapasztalatokkal gazdagodtak valamennyien, a projekt szervezői és a célközönség is.

Betekintés az alkotói folyamatba

A Pódium Egyesület a Maros megyei tanfelügyelőséggel és iskolákkal egyeztetve indította az Írók az iskolában sorozatát 2018-ban, úgy szervezve a nem

Az oldott hangulat is nagymértékben hozzájárul a szerzők részvételével tartott rendhagyó irodalomórák sikeréhez

szokványos irodalomórákat, hogy a pályakezdő, kevésbé ismert íróknak is lehetőséget biztosítson a bemutatkozásra, a találkozásra, akárcsak a már közismert, „befutott” szerzők számára. Ugyanakkor az is az elképzelések között szerepelt, hogy a hagyományostól eltérően másként ismerkedjenek az irodalommal a tanulók. „Ne az történeten, mint általában, amikor az érettségire készülnek, és egy-egy művet, regényt vagy verset elemeznek, hanem nyerjenek betekintést az alkotásba, annak folyamataiba, a műhelytitkokba, illetve próbálkozzanak ők is saját alkotással, saját írással és annak elemzésével” – ecsetelte a rendhagyó órák lényegét a szervező, aki elmondta, hogy a verselemzés is más szemszögből történt, meghallgatva a költőt és megbeszélve vele. „Például Székely Csaba drámaíró mindazokat a szempontokat ismertette, amikor egy drámája színpadra kerül. Milyen elemek szükségesek, mikor kell változtatni azokon, mire kell tekintettel lennie a szerzőnek. Interaktív tevékenység jött létre, ami iga-zi maradandó élményt jelentett az óra

résztevőinek” – osztotta meg az egyik érdekességet Szakács Lehel. Ami a tanulók kiválasztását illeti, elmondta, hogy eleve úgy gondoltak, hogy a 9–12. osztályosoknak szervezik, ők ugyanis már jobban ismerik az irodalmat, van egy fajta alpműveltségük, felkészültebbek.

A 2022/23-as tanév rendhagyó irodalom óráinak meghívott szerzői: Alexandra Felseghi, Andrei Ruse és Andreea Pop, valamint Alexandru Cistelean, mint irodalomtörténész, illetve négy magyar író: Kész Orsolya, Székely Csaba, Mărcuțiu-Rácz Dóra és Balázs Imre József nem csupán mint szerző, de mint irodalomtörténész is.

Az évad első magyar írója Kész Orsolya volt, aki a Bolyai Farkas Elméleti Líceum három osztályával találkozott, a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Gimnázium épületében. Az esemény szervezésében Brandner Judit Emőke tanárnő segített.

Székely Csaba drámaíró a Bolyai Farkas Elméleti Líceum három osztályában tartott három rendhagyó irodalomórát.

„Az általa tartott rendhagyó irodalomóra interaktív és élménydús volt” – fogalmaztak a diákok, akik arról számoltak be, hogy lehetőségük adódott betekinteni a drámaírás színpalái mögé. „Az óra elején egy pár diák eljátszotta az egyik legnagyobb Shakespeare-dráma, a Hamlet alaphelyzetét. Ezáltal közelebb kerülhetünk a dráma és a színjátszás világához. Szerintünk ilyen író-diák találkozóknak pedig mindenképp lenni kell, a nem len-

a rendhagyó irodalomórákat. Szeretnénk némi változtatást is eszközölni, éspedig úgy, hogy egy-egy meghívott író ne csupán egy napot, néhány órát töltsön Marosvásárhelyen, de egy héten keresztül több alkalommal is találkozzon a diákokkal, más-más tevékenységeket is szervezzen, hogy a rendhagyó óra ne váljon monotonná, megszokottá. Hiszen most már tudják, látták, hogy az író is épp olyan hús-vér ember, mint

A vásárhelyi rendhagyó irodalomórák vendége volt többek közt Kész Orsolya esszéíró, irodalomkritikus is

ni nem is opció” – foglalták össze az óra végén a tanulók. Az esemény szervezésében nagy segítséget nyújtott Sikó Olga, Fekete Erzsébet, Siklódi Beáta és Székely Emese tanárnő.

Balázs Imre József a Gheorghe Șincai Műszaki Líceum három osztályával találkozott, és a kreatív írás gyakorlatába is bevonta a „tanítványait”. Simon Erika tanárnő segítette a szervezésben.

Mărcuțiu-Răcz Dóra költő a Marosvásárhelyi Művészeti Líceum három osztályában tartott három rendhagyó irodalomórát. Nem csupán saját verseiből olvasott fel a diákoknak, de más fiatal magyar írók írásaiból is. Emellett írásra szólította fel őket néhány kreatív írási gyakorlat segítségével. Az esemény szervezésében Kozma Edit tanárnő segített.

Ne váljon monotonná az irodalomóra

Ami a jövőbeli terveket illeti, Szakács Lehel érdeklődésünkre elmondta, a 2023/24-es tanévben is megszervezik

bárki más, lehet kérdezni, beszélgetni vele, nemcsak versről, versírásról, de az élet bármilyen kérdéséről, hiszen az írás mellett ő is éli a hétköznapijait, megeshet, hogy csodabogár, de lehet, hogy nem, családjáról gondoskodik, gyereket nevel, iskolában tanít, vagy lapot szerkeszt. Azontúl, hogy mikor írta az első verset, mikor jelent meg az első novellája, azt is megkérdezik általában, hogy van-e kedvenc alkotása, vers vagy prózai szövege, és miután megjelent az nyomtatásban, változtatna-e rajta, ha valami nem tetszik benne.

A projekt jövőbeli bővítése céljából, idén egy újfajta tevékenységre is sor került kísérleti jelleggel: Andrei Ruse író a román tanulók számára három napon át szervezett különböző tevékenységeket a diákoknak, így összesen 9 osztállyal találkozott.

MOLDOVÁN ZENKÓ
zenni13@yahoo.com

A kortárs írók

Az Írók az iskolában projekt kivitelezője a marosvásárhelyi Podium Egyesület, társfinanszírozója a marosvásárhelyi polgármesteri hivatal.

Kész Orsolya [Csíkszereda, 1994] esszéíró, irodalomkritikus, középiskolai tanulmányait a csíkszeredai Márton Áron Gimnáziumban végezte, majd a Babeș-Bolyai Tudományegyetemen szerzett bölcsészoklevelet. 2016 óta rendszeresen publikál kritika és esszék mellett szaktanulmányokat, többek között az Élet és Irodalom, az Alföld, a Szépirodalmi Figyelő, a Korunk, a Látó szépirodalmi folyóiratban, a Helikon irodalmi folyóiratban és a Litera irodalmi folyóiratban is. Jelenleg a Csíki Játékszín irodalmi titkára.

Székely Csaba [Marosvásárhely, 1981] író és drámaíró. Középiskolai tanulmányait Aradon végezte, majd a Babeș-Bolyai Tudományegyetem hallgatója lett. Az egyetem elvégzése után a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem drámaíró mesterképzésén tanult tovább. Ezek után az Erdély FM, majd a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem munkatársa lett. 2013 óta szabadfoglalkozású író. Novellái a Látó, az Alföld és a Jelenkor nevű folyóiratokban jelentek meg. Drámai szövegei közül az angol nyelven írt Do You Like Banana, Comrades? elnyerte a BBC díját. Drámai szövegei központjában gyakran a románok és magyarok közötti viszony áll, ilyen például a MaRo vagy a Vitéz Mihály. Munkásságát számos díjjal jutalmazták, amelyek közül megemlíthjük a Színíkritikusok Díját és a Kortárs Magyar Dráma díjat.

Balázs Imre József [Székelyudvarhely, 1976] költő, irodalomtörténész, egyetemi oktató. Líceumi tanulmányait a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnáziumban végezte, majd a Babeș-Bolyai Tudományegyetem hallgatója lett. 1998 óta tanít ugyanazon az egyetemen. Számos vers- és esszékötete jelent meg: Ismét másnap, Az avantgárd az erdélyi magyar irodalomban, Fogak nyoma. Irodalmi munkásságát számos díjjal jutalmazták, többek között Móricz Zsigmond-ösztöndíjjal, Osvát Ernő-díjjal és József Attila-díjjal.

Mărcuțiu-Răcz Dóra [Nagyvárad, 1996] költő, író, fordító. A Babeș-Bolyai Tudományegyetem bölcsészkarán szerzett oklevelet. Verseket és rövidprózát ír. 2017-ben jelent meg első kötete, Macska van az úton címmel, majd 2020-ban a második, Már minden nő hazament címmel. Jelenleg a Helikon folyóirat szerkesztője.

A projekt 2022-es évadának támogatója a Reea Kft.

Felszámolt laborok: a diákokon kísérletezik a rendszer

Míg az általános iskola felső tagozatán a gyermekkel éppen a szinte játszva történő laboratóriumi kísérletek által lehet megszerettetni a természettudományi tantárgyakat, a középiskolában ezek által erősítik meg elméleti tudását. A szak-
középiskolák tantervében nem véletlenül szerepel a 60 százalékos labor és gyakorlat, és mindössze 40 százalékos elmélet. A laboratóriumok és tanműhelyek hiányában ezt az arányt azonban számos tanintézményben lehetetlen tartani. Részben a videófelvételek bemutatása pótolhatja a laboratóriumokban történő kísérleteket; de nem helyettesítheti őket.

A kréta meg a tábla nem helyettesíti a laboratóriumot

Laboratórium és az ott elvégzett bemutatók és kísérletek nélkül, mindössze krétával a táblánál szinte lehetetlen fizikát, kémiát vagy akár biológiát tanítani – állítja a szakoktatók többsége. Merthogy a természettudományi dolgokat szükséges látni, érinteni, mérni, megtapasztalni ahhoz, hogy jobban megértsük. Márpedig ezen ismeretek sokkal több mindennek jelentik az alapját, mint hinnénk. „A laboratóriumi kísérletek rendkívül hatásosak lehetnek, főként, ha kiscsoportokban végezzük. Mondhatnám úgy is, hogy életre szóló élményt nyújthatnak a gyermekeknek” – állítja Andrassy Árpád nyugalmazott fizika és kémia szakos tanár. Hosszú pályafutása alatt az erdőszentgyörgyi származású pedagógus tanított már mezőszéki falusi kis iskolában, nagyközségi középiskolában, városi általánosban és líceumban, ugyanakkor két mandátum erejéig az igazgatói teendőkhöz is belekóstolt. Tapasztalatból állítja, hogy az a pedagógus, aki igazán szerette az általa választott természettudományi ágazatot, mindent megtett annak érdekében, hogy akár vidéki tanintézményben is, de kialakítsa és felszerelje a maga laboratóriumát. Andrassy már a kezdetektől leszögezi: nem szívlelte a

kommunista rendszert, de a laborok és műhelyek tekintetében sokkal több pozitívum született abban az időszakban, mint 1989 után. „A 70-es évek elején Uzdiszentpéteren, a Mezőségen kezdtem a pályámat, és már ott egy jól felszerelt fizika- és kémialaborra találtam. Ugyanez volt a helyzet Nagysármáson, Mezőcsávásán, Marosludason. A leépülés a 80-as esztendő végé felé kezdődött, amikor a megnövekedett gyermeklétszám miatt termeket kellett kettéosztani vagy felszabadítani. De mindig a szaktanár, az igazgató és a tanfelügyelő kiállásán múlt egy-egy labor sorsa” – véli.

Az iskola elvégzése után nemcsak a munka mezejére kerülnek ki olyan ifjak, akiknek jóformán fogalmuk sincs arról, miként kell gyakorlatba ültetni a tanultakat. A középiskolások hiányos gyakorlati képzése az egyetemen is megbosszulja önmagát.

Laborok helyett osztálytermek

Van rá eset, amikor az intézményvezető sem mentheti a menthetetlent. Ebbe az áldatlan helyzetbe csöppent Boczog Szabolcs, aki néhány éves megszakítás után 2021-ben ismét visszakерült a marosvásárhelyi Tudor Vladimirescu (volt 20-as számú) általános iskola élére. A régi-új igazgató 2011-re vezeti vissza a problémát. Az volt az az év, amikor szeptembertől az első osztályok mellett az iskolának előkészítő osztályokat is be kellett indítaniuk. „Ha addig három első osztály indult, ami három termet jelentett, attól a tanévtől ez a szám megkétszereződött, egyből három másik

helyiségre is szükség lett” – idézi fel a bő tizenegy évvel ezelőtti történeteket az intézményvezető. Mint mondja, a helyszűkével küszködő iskola fokozatosan mondott le a laboratóriumokról, amelyekben mára nem egy, hanem két osztály is helyet kap, ugyanis a termet közösen elválasztották. Az összehúzódnak előbb a fizikalabor esett áldozatul, legutóbb pedig az informatikakabinét. Az iskola 2016-ban egy nagyszabású projektet nyert, amelynek során a Kaufland harminc korszerű számítógéppel szerelte fel az infótermet. Néhány év múlva itt is osztálytermet alakítottak ki, a gépeket meg összepakolták, és egy raktárhelyiségbe helyezték. Legutóbb az aligazgató adta át az irodáját, és vonult át Boczog szobájába, hisz a diáksereg létszáma a nyolcszázat is jócskán meghaladta.

Mezőcsávásán abból az egyszerű okból kifolyólag nem kellett felszámolni az infólabort, mert a számítógépek a fizikum helyét vették át – szemlézi a fura helyzetet Andrassy Árpád. A nyugdíjba vonult tanár másik volt iskolája, a marosvásárhelyi 7-es számú általános akkor maradt laboratórium nélkül, amikor tizenegy évvel ezelőtti ő kitette a lábát a tanintézményből. Most sem érti miért, de utódjának egyik első intézkedése az volt, hogy a jól felszerelt termet raktárhelyiséggé alakítsa. „A múlt tanévben az építészetben vállaltam fizikaórákat. Amikor a labor felől érdeklődtem, az igazgatónő a pincébe irányított, mondván, hogy ott van két szekrény, azokban találkozik kellékeket” – meséli Andrassy.

Elköttyavetyélt műhelyek

Nemcsak a túlszűfolttság okozta teremhiány, az esztelen tervezés és a kapzsiság is a laborok és műhelyek felszámolásához vezethet. A szintén marosvásárhelyi Elektromaros Szakközépiskola, amely évtizedeken keresztül a városban működő két műszaki egyetem előszobájának számított, a legbeszédesebb példája

annak, hogyan lehet leépíteni a szakoktatást. „A felújítás és átalakítás után az iskolának papíron még mindig hat laboratóriuma van, de ezek közül csak kettőben lehet elektronikai oktatást tartani” – állítja Pethő László volt aligazgató. A nyugalmazott mérnök-tanár szerint a Tudor lakónegyedbeli középiskola akkor indult el a leejtőn, amikor eladta a tanműhelyét a szomszédban lévő futballpályára gyógyszergyárat építő szlovén vállalatnak, a Sandoznak. Pethő jól emlékszik Dumitru Matei akkori főtanfelügyelő ígéretére, miszerint az iskolát nem érinti károson a tranzakció, hiszen újabb, korszerűbb műhelyeket fognak berendezni máshol. „Nem elég, hogy a még használható gépek furamód eltűntek, de az új műhelyből sem lett semmi” – mondja. A másik csapást a politikum és a tanfelügyelőség mérte az iskolára, amikor vendéglátóipari szakkal terhelte. Pethő szerint sem a döntéshozatal pillanatában, sem azt követően nem létezett semmiféle infrastrukturális háttér. Az elektronikát és elektrotechnikát oktató pedagógus most sem érti, ez miként csúszhatott át a közoktatás minőségét biztosító ügynökség, az ARACIP „szűrőjén”. Az Elektroból az Unirea Főgimnáziumba áthelyezett magyar tannyelvű informatika osztálynak sem tett jót a költöztetés. Három év után ugyanis az iskola vezetősége felszámolta.

Nem az Elektromaros Líceum Románia egyetlen középiskolája, amely elkótyavetyélte a műhelyeit. A rendszerváltást követően, a gyors anyagi haszonszerzés lehetősége számos igazgatót megbabonázott. Országsszerte az iskolák számos tanműhelyt adtak bérbe különböző vállalkozóknak, akik egy idő után csődöt mondtak és eltűntek. Olykor a gépekkel együtt.

A duális képzés szép elmélete

A nyugati államokban jól működő és mifelénk is mindegyre hangoztatott duális képzés bevezetése számos gyakorlati akadályba ütközik. „Normális körülmények közt az alapokat az iskolai tanműhelyben kellene elsajátítani. A tanuló csak ezt követően léphetne be a gyárba – hívja fel a figyelmet Pethő László gépészmérnök, nyugalmazott pedagógus és intézményvezető. – Ha a diák alapismeretek nélkül kerül egy ipari egységhez, csak arra lesz jó, hogy

a gépeknél dolgozó szakik elküldjék kávéért, esetenként rumért.” A marosvásárhelyi Elektromaros Szakközépiskola volt igazgatóhelyettese szerint a piac hiába követel évek óta CNC-megmunkálókat, ha Maros megyében egyetlen modern iskolai esztergapad létezik Szovátán, de ott sincs szakember, aki a tanulókat gyakorlati oktatásba részesítse. Valamikor a több ezer munkást foglalkoztató Azomureș vegyipari kombinát felszerelte a szomszédságában lévő kémiai líceumot, azonban rá kis időre a tanfelügyelőség bezárta az iskolát. Marosvásárhelyen a faipari líceumban és az autószerelőiben még mocorog valami, a többiben meg alig-alig. „És, ha belegondolunk, hogy valamikor a könnyűipari

Egy ideig sikerült a világhálóról lehalászott kis videók bemutatásával helyettesíteni a kísérleteket. Ennek biológiából az volt az előnye, hogy a gyermek nem ájult el, amikor felvágtuk a békát, kémiából meg annak örültünk, hogy a videós kísérlet mindig sikeres volt.

líceumban, a Dózsa György utcai MIU-ban villanymotorokat is készítettek, ráébredünk, mekkorát esett a gyakorlati oktatás szintje” – von párhuzamot az évtizedekkel ezelőtt kiaknázott lehetőségek és a mai szomorú helyzet között Pethő László.

Gyakorlatból felkészületlen diákok kerülnek az egyetem padjaiba

Az iskola elvégzése után nem csak a munka mezejére kerülnek ki olyan ifjak, akiknek jóformán fogalmuk sincs arról, miként kell gyakorlatba ültetni a tanultakat. A középiskolások hiányos gyakorlati képzése az egyetemen is megbosszulja önmagát. Dr. Dávid László, a Sapientia volt rektora még jól emlékszik a 2000-es évekre, amikor az Erdélyi Magyar Tudományegyetem hallgatói két ízben is különböző informatikai és programozási versenyek közép-európai

döntősei voltak. A villamosmérnöki oklevéllel rendelkező jelenlegi szenátusi elnök nem próbál szépíteni a helyzeten; Dávid szerint a mai diáknemzedékkel nagyon nehéz lenne a másfél évtizeddel ezelőtti teljesítményt megismételni. Az egyetem tanárai főként a gyakorlati fizika középiskolai oktatásában érzékelnek jelentős hiányosságokat. Ami nagyrészt a laborok hiányára vezethető vissza. Ugyanebben látja a villanyszerelők hiányát Andrassy Árpád. Szerinte az utóbbi harminc évben annyira lecsökkent a fizikaoktatás szintje, hogy a mostani érettségi vizsgatételeket az 1989 előtt végzett hetedik–nyolcadik osztályos közepes tanulók is képesek lettek volna megoldani.

„Az eltolódások miatt a bolognai rendszer hároméves alapképzése legfeljebb egyfajta posztliceumi oktatásnak felel meg” – értékeli a helyzetet dr. Csire Gábor bukaresti biológia–kémia tanár. Többek közt azért is, mert számos kísérletet, amit eddig az iskolai laborokban végeztek, ma már csak az egyetemen lehet bemutatni a diákoknak. Mint meséli, a főváros egyetlen magyar tannyelvű iskolájában, az Adyban egyik napról a másikra számolták fel a kémialabort. Beállított egy tanfelügyelő, aki felszólította az iskolát, hogy másnapra tüntesse el. Az iskola szaktanára szerint sem akkor, sem később senki meg nem indokolta a döntést. „Egy ideig sikerült a világhálóról lehalászott kis videók bemutatásával helyettesíteni a kísérleteket. Ennek biológiából az volt az előnye, hogy a gyermek nem ájult el, amikor felvágtuk a békát, kémiából meg annak örültünk, hogy a videós kísérlet mindig sikeres volt, két perc alatt be lehetett mutatni azt, ami élőben akár húsz percet is igénybe vett volna, és nem utolsósorban a diák nem égette ki a ruháját. Csakhogy az elmúlt időszakban a vegyi kísérletek nagy részét betiltották, holott mi nem robbanószerkezetek készítésével próbálkoztunk, a biológiai kísérletekről készített kis videókat az állatvédők nyomására meg levették az internetről” – sorolja az előnyöket és hátrányokat a bukaresti szakember.

SZUCHER ERVIN

juventus.kronika@gmail.com

Hideg

A mi iskolánk hideg iskola. Legalább kőből van. Jól látszik ez a lépcsőfeljárón, ahol földre fordított félhold alakú lyukak tátonganak a lépcsősor melletti falban, a félhold ferde alapja legalább fél méter vastag, és pont elég hosszú ahhoz, hogy lecsússzon rajta az ember, amikor szünetre megy.

Hideg van, ez tény, a fűtés fikció. De nem fázunk annyira, mert megint gyalog jöttünk. Az utcákon derékig ér a járda-szélen felhányt hó. Három kilométerre lakunk az iskolától, a hó a háztól a suliiig végig mindenhol derékig ér, szépen felhányták. Legtöbben messziről, valamelyik negyedből járunk be, kevesen laknak a belvárosban.

„Órán már nem annyira egyszerű a dolog. Gyula bácsinál segít valamennyire az ütemezés, az is valamiféle mozgásforma.”

Lehullt a hó, és azóta is csak hull. Felhányják, aztán új hull, azt is félrehányják, de ennyi havat győzni lehetetlen. Leáll a forgalom, az autók amúgy sem indulnak, mármint amelyek nem benzinért állnak épp napokig sorba, azok. Az autók nem indulnak, a trolik, a buszok nem járnak, gyalog megyünk suliba a derékig érő hórakás mellett. Legalább nem fázunk.

Órán már nem annyira egyszerű a dolog. Gyula bácsinál segít valamennyire az ütemezés, az is valamiféle mozgásforma.

A rettegés viszont cseppet sem segít, és hiába az ütemezés, Gyula bácsitól továbbra is egy emberként retteg az osztály, és aki fél, az csak jobban fázik.

Vacogunk biológiaórán is. A két hetes elkéült szájjal áll a szertár előtt, jön Karcsi bácsi fehér köpenyben, a két hetes átveszi az egysejtűeket szemléltető hosszú papírtekercset, és irány az osztály. Karcsi bácsi az egyik táblát teljesen eltakarja a ráakasztott színes papírlepedővel, a másik fakeretén a kezével mutatja, hogyan mozog az amóba. A galandféreg. A nemtudommi.

Ilyen hidegben nem lehet figyelni, az ember majdnem átlátszó. Attól félek, Karcsi bácsi belát a fejembe, meglátja a gondolataim. Azon töröm a fejem, hogy lehet ilyen hidegben ilyen vörös az orra. Ráadásul a neve is az, Veress Károly, így hívják. Nem értem, hogy nem fázik. Tele van energiával, horkan, pálcával mutogat, a tábla keretén matat, gilisztá, galandféreg, papucsállatka.

Nemrég született Petőfi Sándor, neki sem lehetett könnyű az elején ekkora hidegben. Az ember azt gondolja, régebb mindig hidegebb volt.

Kicsengetnek, megmozdulunk. Irány az udvar, az osztályban kötelező szellőztetés. Bejön a jó friss levegő, mondja a folyosófelelős tanár. Hát, ki tudja. Eddig hideg bűdös volt, szünet után jéghideg bűdös lesz. Edzettek vagyunk! Lero-hanunk az udvarra, jól összemaszatoljuk egymást latyakos hóval. Akit nem mosdatnak meg, annak nullára süllyed az életkedve.

Nemrég született Petőfi Sándor, neki sem lehetett könnyű az elején ekkora hidegben. Az ember azt gondolja, régebb mindig hidegebb volt. Mesélnek otthon az apák és anyák, nagypapák és nagymamák, hogy ötvennyolcban vagy negyvenhatban micsoda tél volt. Nem tudhatjuk, nekünk ez a nyolcvanhatos is elég dermesztő.

Ki tudja, Petőfiéknél, azaz Petrovicséknál volt-e kandaló, pattogott-e benne tűz ezernyolcszázhuszonhárom telén. Ami jó hideg lehetett, ha minden régi tél fagyosabb. Nálunk nagy, sötétbarna csempekályha áll az osztályteremben. Gázal működik. Nem tudjuk, mikor. Edzettek vagyunk, sok mindent kibírunk majd, ígériк nevelőink. Ez a mi iskolánk, kőből van, és hideg.

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

A diák ne legyen csupán „arc nélküli eset”

„A siker soha nem rólad szól, de még csak nem is a teljesítményedről. A siker rólunk szól, és arról, hogy mi hogyan látjuk a teljesítményedet.”

Barabási Albert-László

Szülőként, pedagógusként gyakran fedezük fel megdöbbenve, hogy a lelkes vágyunk, hogy valami értékes dolgot megtanítsunk, sehogy sem képes hasonlóan lelkes tanulási vágyat ébreszteni diákjainkban. Ehelyett makacs ellenállással, alacsony érdeklődési szinttel, rövid odafigyelési időszakokkal, megmagyarázhatatlan érdektelenséggel és sokszor nyílt ellenszenvvel találjuk magunkat szembe. Mitől van különbség az eredményes és a sikertelen, az elégedettséget és kint okozó tanítás között?

Bizonyára sok tényező befolyásolja, miként sikerül valakinek egy másik embert megtanítani valamire mégis – véleményem szerint – legjelentősebben egy bizonyos tényező járulhat hozzá a sikerhez. Mégpedig az, hogy mennyire eredményes a pedagógus a diákokkal való sajátos kapcsolat, majd ezen túlmenően a szülőkkel tartott jó kapcsolat kialakításában. A pedagógus-diák kapcsolat minősége perdöntő tényező.

A pedagógus-diák kapcsolat minősége perdöntő. Még annál is fontosabb, hogy mit tanítunk, hogyan tanítunk, vagy kit igyekszünk tanítani.

Tulajdonképpen még annál is fontosabb, hogy mit tanítunk, hogyan tanítunk, vagy kit igyekszünk tanítani. Thomas Gordon véleményét osztva, az a felfogásom, hogy a diákok és szüleik – bármilyen korúak is legyenek – emberi lények és a pedagógussal jó vagy rossz emberi kapcsolatot fejlesztenek ki attól függően, hogy azok hogyan bánnak velük. A tanári attitűdre vonatkoztatva ebben az esetben is helytálló

Barabási Albert-László csíki származású, világhírű hálózatkutató gondolata, miszerint „amikor megállapítjuk valaminek az értékét, egyértelműen a kontextus számít”. Úgy érzem, hogy túl nagy hangsúly helyeződik a diákok és családjuk közötti egyéb különbségekre, mint például bőrszínük, etnikai hovatartozásuk, intelligenciahányadosuk, képességeik, valamint családjuk társadalmi és gazdasági helyzete. A diákok osztályozásának, vizsgáztatásának, értékelésének és beskatulyázásának ez az általános gyakorlata nemcsak szükségtelennek, hanem károsnak is tűnik. Olyan gondolkodásmódot honosít meg az iskolákban, ami ahhoz hasonló, ahogy sok orvos nézi pácienseit: az allergiás esetem, a „szívesem”, a fekélybetegem, a fokozott bélműködésű páciensem. Az iskolák túl gyakran tekintik arc nélküli eseteknek a diákokat, a szülőket, ahelyett, hogy egyszerűen „csak” embereknek tekintenék őket, és arra törekednének, hogy jó kapcsolatot alakítsanak ki velük.

Tehát a tanár eredményességét alapozhatjuk az emberi kapcsolatok általános elméletére, feltéve – ahogy mi is hisszük –, hogy a tanárok szintén emberi lények.

Szemléletmódunk, viszonyulásunk, előítéleteink alakításakor induljunk ki tehát abból, hogy minden gyerek felvillanyozódik, ha valóban tanul, és unatkozik, amikor ez nem következik be. Minden fiatal kedvét szegi, ha leszidják, amikor gyengén felel vagy megbukik. Minden gyermek kialakít önvédő mechanizmusokat, hogy kivédje tanárának a hatalommal való visszaélését. Minden gyermekben megvan a hajlam a függésre, mégis elkeseredetten harcol az önállóságért, minden gyerek lehet dühös és bosszúálló. Minden gyermeknek fejlődik az önbecsülése, amikor jó eredményt ér el, és elveszíti, amikor keveslik a teljesítményét. Minden gyermek nagyra értékeli a saját igényeit, és megvédi a polgárjogait... és folytathatnánk a sort a minden szülő felsorolásával.

A szerző tanár, az erdőszentgyörgyi 100Fonat Szociokulturális Egyesület vezetője.

AMBRUS EMESE
temese@yahoo.com

A pandémia emlékkönyvébe

Egyike voltam azon tanítóknak, akik az online oktatás alatt folyamatosan arról panaszkodtak, hogy nem jó ez így. Néha elmarasztaló beszélgetéseket is kaptam, hogy ugyan biza, mi nem tetszik nekem otthon. Őszintén? Semmi. Nem az otthonom, hanem a munkám otthonról.

Bár az elején, nem mondom, éreztem benne valami kihívást: felfedezni a digitális világot, boomerként kicsit mégis

A tanítás, a nevelés magáért beszél. Bizonyossá vált, hogy munkánk nem pótolható csilivili platformokkal, szépen összeállított bemutatókkal. És ennek örülök, mert néha eszembe jutott, hogy vajon hová fog fejlődni a világ, egyszer csak nem mondják-e, hogy kedves Mag Ottília, holnaptól nem kell már jönni, hisz ott a nem tudom milyen vívmány, ami helyettesíti a munkádat.

ízeljem meg ezeknek a lehetőségeit. Bár nem kért senki, Google Classroomot csináltam az osztályomnak, regisztráltam x + 1 helyen, hogy kiszűrjem azokat a sikeresebb oktatási felületeket, amelyek pár hétig majd helyettesítenek. Remélem, nem számít reklámnak, de nagyon sokat segített a Hashtag.school oldal, amit könnyen megtanultak az akkori negyedikeim – vagy szüleik használni. Rengeteg prezentációt készítettem, a Zoom Meet és a Messenger lett az életem. Dél előtt 3-4 órában tanítottam, amit azelőtti délután kétszer ennyi időbe telt előkészíteni, éjjel javítottam a fényképalapú gyermekmunkákat. Mit mondhatnék? Azóta szemüveges vagyok ... ez önmagáért beszél.

Nagyon sok mindent kellett megtanulni a pandémiában: mély vízbe dobtak 2020 tavaszán anélkül, hogy úszni tudtunk volna, vagy mentőmellényt adtak volna ránk. Az a vicc jutott eszembe ennek kapcsán, ami a cigány úszástréningjének lényege: „Kápálódzál!” Ennek a kápálódzásnak egy kicsit rendezettebb változatát élhettük meg a 2020-as évkezdéskor, azaz októberig, amikor újfent az online oktatás buktatóit próbáltuk egyengetni. 2021 ősszel már kicsit kilátszott a fejünk a vízből, éreztünk némi biztos talajt a lábunk alatt. Kicsit süppedős, kicsit bizonytalan, de mégis valami a régi világból. Nos, azt hiszem, kijövök a vizes analógiából, még a végén belefulladok...

A következő ősszel nagy bizakodással kezdtem a tanévet, hisz azt mondták, bármi lesz a járvánnyal, iskola így is, úgy is lesz. Kőbe vésve viszont semmi nincs nálunk, így meglepődve? (á, dehogy!) vettem tudomásul, hogy vakációzni kell, ha akarunk, ha nem. Azt hiszem, október végét jártuk még.

Ezek a húzd meg, ereszd meg ritmusok, az iskola körüli mindenféle járványkezelési hercehurca senkiben sem marad nyom nélkül. Sajnálkozva veszek észre magamon olyan változásokat, amiket ez okozott: elhidegülés, egyféle lustaság, és egy állandó frusztráció, hiányérzet. Mivel precedenst teremtünk online oktatással, azt hiszem, nem fog ez máról holnapra csak úgy eltűnni, bármennyire „normális” a világ. A tanulságokat viszont levonhattuk: iskola nélkül nem működik a társadalom rendszeren, nem működik maga az iskola. A tanítás, a nevelés magáért beszél. Bizonyossá vált, hogy a mi munkánk nem pótolható csilivili platformokkal, szépen összeállított bemutatókkal. És ennek örülök, mert néha eszembe jutott, hogy vajon hová fog fejlődni a világ, egyszer csak nem mondják-e, hogy kedves Mag Ottília, holnaptól nem kell már jönni, hisz ott a nem tudom milyen vívmány, ami helyettesíti a munkádat. Ez nem jelenti azt, hogy ez nem jön el. Ami viszont aláhúzza az örömet, hogy

én nem így, és nem ezért lettem tanító, hisz bármelyik pontján az online oktatásomnak elmondhattam volna: mindig úgy éreztem, hogy kisgyereknél többet ártok vele, mint használók.

Természetesen pozitív hozadéka is van jócskán a dolognak: emberi, tár-

Bárhogy nem tetszik nekünk az a terep, amelyben a gyerekeink élnek, közelebb kell hoznunk az iskolát az ő világukhoz, olyan közös nyelvet kell találnunk, amellyel megértjük egymást, amelyben ők otthonosan mozognak, és mi is megtaláljuk a helyünket abban.

sadalmi, szakmai. Az elsőt rendező ki ki magában, a másodikat a közösség szépen beépíti, a szakmai dolog fölött viszont nem siklok át: bárhogy nem tetszik nekünk az a terep, amelyben a gyerekeink élnek, közelebb kell hoznunk az iskolát az ő világukhoz, olyan közös nyelvet kell találnunk, amellyel megértjük egymást, amelyben ők otthonosan mozognak, és mi is megtaláljuk a helyünket abban. Új képességekre, készségekre, tudásra, módszerekre van szükség, amit a pályánk elején még hírből se ismert senki. Meg kell találnunk újra és újra magunkban azt a pályakezdet, aki képes mindennap valami újat tanulni, változni és változtatni.

Változom. Fejlődöm. Igyekszem a ma kihívásait teljesíteni. Iskola nélkül viszont nem szeretnék tanító lenni.

A szerző a *Lövétei Székely Mózes Általános Iskola* tanítója.

MAG OTTÍLIA

ladootti74@gmail.com

Pályázat 1100 új okoslaborra

Okoslaborok kialakítására hirdet pályázatot az oktatásügyi minisztérium. A projekt célja a gyermekekkel később munkahelyükön is hasznosítható digitális kompetenciák elsajátíttatása. A 117 499 800 euró keretösszegeből legalább 1100 okoslabor kialakítását tervezik – írja az Rmdsz.ro.

Az Országos Helyreállítási Tervből megvalósuló pályázaton oktatási intézmények, gyermekpaloták és klubok vehetnek részt, a maximálisan megpályázható összeg 60 000 euró. Az elszámolható költségek közé tartozik többek között a laborok berendezésének és digitális eszközeinek vásárlása, a tantervvel kapcsolatos digitális oktatóanyag beszerzése, szoftverlicenszek vásárlása, az oktatók képzése az új eszközök használatára. A legalább 500 diákot számláló tanintézmények második okoslabor kialakítására is pályázhatnak március 1-ig. A pályázati pontozás kritériumai közé tartozik az intézménybe beiratkozott diákok száma, az érettségig elért átlag, az utolsó három év sikeres érettségizőinek aránya. A pályázati útmutató megtalálható a minisztérium honlapján (Edu.ro), a keresőbe írja be: smartlabs.

Sereghajtó Románia az EU-ban a diplomások arányát tekintve

A sor végén kullog Románia a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát tekintve: a 24–35 év közötti fiatalok mindössze 23 százaléka rendelkezik felsőfokú végzettséggel, miközben az uniós átlag 41 százalék. A lemaradás aggasztó, hiszen a felsőfokú végzettség tágítja a látókört, és a munkaerőpiacon is jó befektetésnek számít. A rangsor végén található még Olaszország (28 százalék), Magyarország (33 százalék) és Bulgária (34 százalék). Luxemburgban, Írországbán, Cipruson, Litvániában, Hollandiában és Belgiumban a lakosság több mint fele rendelkezik felsőfokú végzettséggel, Ausztria, Lengyelország és Finnország az uniós átlag körül teljesít. Az Országos Statisztikai Intézet (INS) 2021-es népszámlálási adatai szerint az elmúlt tíz évben Romániában 1,6 millió nő és 1,3 millió férfi szerzett egyetemi oklevelet.

A felsőfokú végzettség nemcsak arról szól, hogy ha valaki egyetemi oklevelet szerez, egy elit részévé válik, hanem egy másik képzési formát, tudásszint-elsajátítást jelent, és nem utolsósorban a látószög tágítását eredményezi – szögezte le a Maszol megkeresésére Markó Bálint, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) rektorhelyettese. Egy egyetemista általában más városba költözik, másfajta közösség részévé válik, új tapasztalatokat szerez a társadalom működéséről, amit másként tud hasznosítani a munkájában. Az egyetemi oktató szerint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők alacsony aránya jelezheti, hogy a fiatal nemzedék egy része kíváncsi, és külföldön végez egyetemet, közülük kevesen hozzák haza a megszerzett tudást. Markó Bálint úgy véli, tíz éven belül gyökeres változást lehet elérni a középiskolai, egyetemi és az élethosszig tartó tanulás hatékony meg támogatásával. Erre több lehetőség van, például az országos helyreállítási tervben (PNRR) elérhető digitalizációs és a duális képzésre vonatkozó projektek és pályázati felhívások. Meglátása szerint erőteljesen támogatni kell az infrastruktúrát, hiszen az egyetemekre az elmúlt tíz évben erőteljesen rányomta bélyegét a források szűkössége. Másrészt hiába hangsúlyozzuk a szakiskolák, a szaklíceumok fontosságát, ha a közvélekedés ezeket elavult műhelyekkel társítja – a korszerű laboratóriumok létrehozása alapvetően változtatja meg a felfogást erről a képzési formáról. Országos szinten még mindig több gyerek jár elméleti és szaklíceumba, mint hároméves szakiskolába, mutatott rá Kiss Imre. A Kovászna megyei főtanfelügyelő szerint a nyolcadik osztályt végzett gyerekek többsége még mindig inkább líceumba készül, elméletileg ők egyetemen folytathatnák tanulmányait. A nagy szakadás az érettségi vizsgán következik be, hiszen aki többszöri nekifutásra sem tud leérettségizni, nem iratkozhat be felsőfokú oktatási intézményekbe.

Kiss Imre kifejtette, nem kell feltétlenül növelni a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számát, ha évente 20–30 ezer ember nem talál az elvárásainak, képzettségének megfelelő munkahelyet,

hiszen jelenleg is van példa arra, hogy túlképzettek dolgoznak bizonyos munkakörökben. Rámutatott: a felsőoktatásban résztvevők száma egyenesen arányos az országok és azon belül a régiók fejlettségi szintjével. Nem véletlen, hogy Kolozs megye élen jár már a sikeresen érettségizők arányát tekintve is.

Alacsony a szakoktatás presztízse a diákok és szülők körében

Hargita megyében viszonylag jó az elméleti és szakoktatás megoszlásának aránya, a szakoktatásnak azonban alacsony a presztízse, és az iskolák nagyobb részében keveset foglalkoznak pályaaorientációval és pályakövetéssel – derült ki a Székelyudvarhelyi Egyetemi Központnál (SZÉK) decemberben Szakma, tudás, karrier 2022 címmel tartott nyílt napon, ahol bemutatták az oktatás jelenlegi helyzetét felmérő, 2022 elejétől zajló kutatás eredményeit. A tízfős kutatócsoport három témában vizsgálódott: a gimnáziumi oktatás fejlesztési lehetőségei, a szakiskolai oktatás helyzete, pályaaorientáció és pályakövetés. Kérdőíves felméréseket, mélyinterjúkat, szakirodalmi kutatásokat végeztek, a fontosabb eredményeket a nyílt napon elhangzottak alapján a Székelyhon foglalta össze.

Eszerint a diákoknak több mint a fele (az általános iskolások 70%-a) tanórán kívüli tevékenységekre is jár (sporttevékenységek, magánórák). Hetente átlagban 9 órát tanulnak otthon, legtöbbet a román nyelvet. A diákok többsége szerint tanáraik felkészültek, hasznos feladatokat adnak, ösztönzőek és igazságosak, viszont nem tudják megszerettetni tantárgyukat, az oktatási rendszer kevésbé támogatja a tudományos kíváncsiságot és a technológiai ismeretek megszerzését. Szüleikkel szemben a diákok úgy vélik, a szakközépiskolai tudás birtokában már jól el lehet helyezkedni, a szakiskolában megfelelően megtanulható egy szakma, és a fiatalok az iskolák felszereltségével és a tanárok felkészültségével is elégedettebbek szüleiknél. Többen mennének egyetemre, mint ahányan szükségesnek tartják az érettségit, és ez erőteljesebb a szülők körében – mutatott rá Dáné Szilárd

magyar nyelv és irodalom oktatásért felelős Hargita megyei tanfelügyelő. Trinfá Pálma, a székelyudvarhelyi Eötvös József Szakközépiskola igazgatója szerint a szakoktatás presztízse meglehetősen alacsony a diákok és szülők körében, mentalitásváltásra lenne szükség. A szakiskolai osztályok beiskolázása problémás: 2022-ben országwide a szabad helyeknek csak a fele telt be az első fordulóban, a többi helyet azok a tanulók foglalják el, akik eredetileg nem oda szerettek volna menni. Az igazgató szerint ezért is indítanak szívesebben szaklíceumi osztályokat a szakképző intézmények vezetői. Az oktatási intézmények kevesebb mint felében működik megfelelően a pályorientáció, és csak harmadában a pályakövetés. Székely Szilárd, a Székelyudvarhelyi Egyetemi Központ oktatója szerint az iskolák többségében ez jó részt abból áll, hogy egyszer felméri, a diákok hány százalékának sikerült az érettségije, majd egyetemi felvételi, illetve hányan találtak munkát az iskola befejezését követően, nem vizsgálják viszont, hogy például egy év múlva még a pályán vannak-e.

A kutatás szerint a közoktatás túlságosan elméleti jellegű, nem segíti a diákokat a munkaerőpiaci elhelyezkedésben.

Naponta 180 sepsiszentgyörgyi gyereket megy lábbusszal iskolába

Közel két éve töretlen népszerűséggel működik a sepsiszentgyörgyi Lábbusz-program. A januári iskolakezdéssel idén is elindult a 10 Lábbusz járat, amellyel naponta körülbelül 180 gyerek jár gyalog iskolába. A sepsiszentgyörgyi önkormányzat 2021-ben azért indította a Lábbusz-programot, mert felismerték, hogy egyre több tanulót a szülei fuvaroznak iskolába, ami befolyásolja a gyermekek önállóságát, és hozzájárul a közlekedési torlódások növekedéséhez. Ezzel szemben, amióta működik a Lábbusz-program, reggelente sok vidám társaság gyűl össze a város különböző pontjain és indítja a napot biztonságos és egészséges sétával – írja a Maszol. A sepsiszentgyörgyi önkormányzat kezdeményezése jó példa arra, hogy miként lehet alacsony költségvetésből, a közösség bevonásával hasznos

és értelmes programot megvalósítani. A Lábbusz járatok sikere ugyanis jelentős mértékben attól függ, hogy a közösség tagjai önkéntes tevékenységként vállallnak-e „buszsofőri” feladatot. Sepsiszentgyörgyön tavaly 570 önkéntes buszsofőr kísérté iskolába a gyerekeket, köztük tanárok, színészek, orvosok, sportolók, újságírók, intézményvezetők, különböző munkaközösségek és civil szervezetek képviselői és számos szülő, akinek szimpatikus a kezdeményezés. A Lábbusznak naponta legalább 18 felnőtt kísérőre van szüksége, ezért további jelentkezőket várnak. Az akcióban részt vevő iskolások pontokat gyűjtenek, kitartásukat jutalmazzák: 100 pontért kerek iskolatáska jár ajándékba.

Elindult a jelentkezés az idei Versűnnepre

Lehet jelentkezni a 2023-as Versűnnepre, amely tematikájában az év kiemelt irodalmi évfordulóihoz kapcsolódik: „Reszket a bokor, mert eszembe jutottál” címmel négy kategóriában írták ki az idei versenyprogramot, jelentkezhetnek hivatásos és nem hivatásos előadóművészek, amatőr előadók, formációk, valamint iskolák és civil közösségek, akár Erdélyből is – ismertette a szervezők közleményét az MTI. A jelentkezéseket vers- és prózamondás, énekelt vers vagy versmegzenésítés, képző- és/vagy filmművészeti alkotás, illetve táncművészeti alkotás kategóriákban várják hivatásos előadók esetében február 20., nem hivatásos előadóknál március 31-én éjfélig. Kizárólag magyar költők műveivel lehet jelentkezni, a hivatásos előadóművészek esetében a nevezett művek között kötelezően ideai irodalmi évfordulós szerzőnek – Petőfi Sándor, Szendrey Júlia, Madách Imre vagy Kormos István – is kell szerepelnie. Egy nevező több kategóriában is jelentkezhet, a verseny döntőjébe jutó előadók értékes tárgyi és pénzjutalmakban részesülnek. A programhoz az év folyamán bármikor kapcsolódhat bármely hazai és határon túl működő iskola vagy civil szervezet amatőr versmondó verseny megrendezésével. A versmondó versenyek legjobbjai,

kategóriagyőztesei és az egyéni előadók nemzetközi seregszemlén, valamint szakmai továbbképző nyári műhelymunkán vehetnek részt. A versenyfelhívás a www.versunnep.net honlapon olvasható.

Még mindig magas a halálozások mértéke öt éves kor alatt

Az ENSZ legfrissebb becslései szerint 2021-ben 5 millió gyermek halt meg öt éves kora előtt, további 2,1 millióan 5 és 24 év között korban vesztették életüket – írta az UNICEF Magyarország az MTI-hez eljuttatott közleményében. Ezzel együtt 2000 óta a halálozások mértéke az öt éves kor alattiak körében a felére, az idősebb gyerekek és fiatalok esetében 36 százalékkal csökkent, a halvaszületések száma is mérséklődött csaknem 35 százalékkal. Az ENSZ gyermekhalandósággal foglalkozó csoportjának jelentése szerint 2021-ben csaknem 1,9 millió csecsemő halva született. Megfelelő színvonalú egészségügyi ellátással számos haláleset elkerülhető lett volna. Minden második gyermek, aki 5 éves kora előtt vesztette el életét, Fekete-Afrikában született, minden negyedik Dél-Ázsiában. A dinamikus javuló tendenciát 2010 óta visszaesett, és 54 országban várhatóan nem fognak teljesülni az öt év alattiak halálozására vonatkozó Fenntartható fejlődési célok (SDG). Azonnali egészségügyi intézkedés nélkül 2030-ig várhatóan 59 millió gyermek és fiatal fog meghalni, és közel 16 millió csecsemő fog halva születni – áll a közleményben. A leg súlyosabb kihívásokkal Fekete-Afrika és Dél-Ázsia lakossága néz szembe. A szubszaharai Afrikában született gyermekek tizenötször nagyobb kockázatnak vannak kitéve, mint az Európában vagy Észak-Amerikában élők. Európához képest szubszaharai Afrikában hétszer nagyobb az esélye annak, hogy egy gyermek halva születik. A szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélyének kitett gyermekek aránya EU-s szinten Romániában a legnagyobb.

K. E.